

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaë, 1661

Decima sexta causa. In sexta decima præbent monachi sacramenta.
Septem quæstiones decimæ sextæ causæ. Et in ea quinta quæstio
tertium locum occupat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

ministrando de tantummodo sedunt: & cerea: i fax ac-
 censa sibi quidem detrimentum præstat, aliis vero lumen
 reoribus administrat: & unde alius commodum exhibet,
 inde sibi dispendium præbet. Sumite ergo in trepidi ad
 omni facere de Christi mysteria: quia b omnia fide e
 Christi purgantur. *Item d est enim, quæ hunc mundum
 vincit: & quia non dantis e, sed accipientis sit, dicen-
 te f beato Hieronymo 2: Ad credendum in anima om-
 niu baptisimus est perfectus: & in omni facere de corpus
 Christi est perfectum.] Qui rursus facit scripture g
 concordans ait: [Præquam audias, ne iudicaveris quem-
 quam: atque ante prolationem accusationis illata ne-
 quiam: tua communione suspendas: quia non flati-
 m, qui accusatur, reus est, sed qui convincitur, crimi-
 nosus.]*

1 ¶ Et cerea. Antiquit. &c. Restitutio est ex origi-
 nali, ex quo alia etiam sunt erodata & addita.
 2 ¶ Hieronymo] Est in epistola de septem gradibus quem-
 admodum & quod sequitur, priusquam audias, &c. est ibidem
 scriptum.

CAUSA XVI.

Valam Abbas habebat parochialem ecclesiam: in-
 stituit ibi monachum, ut officium celebrare populo:
 possit eam per quadraginta annos sine aliquo in-
 terpellante: eadem querela adversus Abbatem
 movetur a clericis baptisimus ecclesie, in cuius dila-
 tione parochiana ecclesia consistebat.

1. Hæc prima queritur, utrum monachus liceat populi officia celebrare, parochianis dare & baptizare.
2. Secundo, si quædam sui capellam habere Episcopi beneficiis, an ab eis sui infirmata, an ab Episcopo.
3. Tertio, an per dissolutionem præscriptionis tollantur.
4. Quarto, si quis ad verus ecclesiam præscribat, an etiam monasterium ad verus ecclesiam præscribere possit.
5. Quinto, si capellam in suo territorio adificationem iure territorii sibi vendicare valeat.
6. Sexto, si Archiepiscopus vel Episcopus sua auctoritate, non iudiciali iuncta capellam illam arripserit, an eadem a causa: ut ecclesia, cui præfideat, non ultra habeat ius repositum, quod sine patris illius usupavit.
7. Septimo queritur, si laici capellam teneant (ut quibusdam moris est) & in manibus Abbatis eam restituerint, & ordinandum tradiderint, an consensu Episcopi & clericorum Abbas possit eam tenere.

QUESTIO I.

Quod monachi officia populi celebrare non possint, multis
 auctoritatibus probatur: quarum prima est illa fan-
 tix Nicænz synodi, qua dicitur:
 Caput hoc nos, in prima Nicæna synodo, nos, in secunda hæc
 habetur.

C. I. ¶ Monachorum conversatio ab omnibus de-
 bet esse discretæ.

Placuit & omnibus residentibus in sancta Nicæna sy-
 nodo, ut monachorum conversatio & vita secundum
 etymologiam nominis ab omnibus discrepet. Monachus
 enim græce, latine singularis dicitur. Videt monachum
 per omnia singulariter agere oportet. Quomobrem firm-
 iter & insolubiter omnibus præcipimus, ut aliquis
 monachus penitentiam nemini tribuat, nisi sibi invicem,
 in monasterio est: mortuum non sepelet, nisi monachum,
 in monasterio secum morantem: vel si fortuito quem-
 quam advententium fratrum ibi mori contigerit.

C. II. ¶ Monasterii districtiorem, & ecclesiasticam mi-
 nisteriam quilibet simul tenere non potest.

a alioquin, b All. 11. c al. in fide. d i. Ioan. s.
 c al. datus mortuus. f In epistola de septem gradibus, tom. 4.
 g. Ecl. 11. h. Anst. 1. c. 66. & 6. s. 21. q. Poly. 1. q. 111. 30.

Item Gregorius Ioanni Ravennati Episcopo,
 lib. 4. epist. 1.

Nemo a potest & ecclesiasticis obsequiis b deservi-
 re, & in monachica regula ordinate persolvere: ut i-
 ple monasterii districtiorem teneat, qui quotidie in mo-
 nasterio & ecclesiastico cogitur permanere.

C. III. ¶ Monachi, qui ad clericatum promov-
 tur, a priori proposito discedere
 non debent.

Item Innocentius ad Victricium,
 epist. 2. c. 10.

DE monachis, qui diu morantes in monasteriis, si
 postea ad clericatum ordinem pervenerint, statumus
 non debere eos a priore proposito discedere.
 Si ergo (sicut Innocentius dicitur) a suo proposito eis discedere
 non licet, & sicut Gregorius restat, in monachica regula deontis per-
 sistere, & ecclesiasticis obsequiis simul deservire non possunt: patet,
 quod parochiana ecclesie monachi præfati non possunt.

C. IV. ¶ Monachus non habet officium docen-
 tis, sed plangentis.

Item Hieronymus ad Riparium Presbyterum, ad-
 versus Vigilantium.

MONACHUS f non docentis g, sed plangentis habet
 officium: qui vel se, vel mundum lugeat, & Domi-
 ni pavidi præstetur adventum.

C. V. ¶ In populari frequentia monachi
 esse non debent.

Idem ad Paulinum, de institutione monachi,
 epist. 13.

SI b cupis esse, quod diceris, monachus, id est, solus,
 quid facis in turribus, quæ utique non sunt solumum
 habitacula, sed multorum: & infra. ¶ Habeto simplici-
 tatem columbae, ne cuiquam machineticis dolos, & ser-
 pentis astutiam, ne aliorum supplantaris infidiis. Non
 multum distat in vitio, vel decipere posse, vel decipi.
 Christianum e, quem senseris tibi aut semper, aut cre-
 bro de nimis loquentem (excepta elemosyna, quæ in-
 differenter omnibus patet) invidiosum potius habeto,
 quam monachum. Præter victum & vestitum, & mani-
 festas necessitates nihil cuiquam tribuas: ne filiorum
 panem canes comedant.

C. VI. ¶ Monachus pascitur, clericis
 pascitur.

Idem ad Heliodorum de laude vite solitarie,
 epist. 1.

Lia & causa est monachorum, alia clericorum. Cle-
 rici pascunt oves, ego pastor: illi de altario vivunt,
 mihi quasi infestuosæ arbori securis ponitur ad radicem,
 si munus ad altare non defert. & infra. ¶ Mihi ante
 Presbyterum federe non licet. Illi, si peccavero, licet me
 tradere / satanae in interitum carnis, ut spiritus salvus sit
 in die Domini Iesu.

C. VII. ¶ Non licet aliquid monachi agere sine
 Presbyterorum consilio.

Idem m ad Rufinum.

ECCLESIA n habet senatum ceterum Presbyterorum, si-
 ne quorum consilio nihil monachus agere licet. Ro-
 bosum o filius Salomonis ideo perdidit regnum, quia no-
 luit audire Presbyteros suos. Senatuum quoque Romani
 habebant, cuius consilio cuncta agebant: & nos habemus
 senatum nostrum ceterum Presbyterorum.

¶ Apud B. Hieronymum in commentariis ad e. 3. Esate, unde
 hoc caput videtur acceptum, hæc leguntur. Robam filius Sa-
 lomonis ideo perdidit regnum, quia noluit audire Pres-
 byteros suos.

a Ivo p. 2. c. 118. b al. officii. c al. obsequii. d Poly-
 b. lib. Anst. 1. c. 67. e al. de vana. f Poly. lib. Anst. 1. c. 118.
 Ivo p. 2. c. 118. g al. de vana. h Ivo p. 2. c. 118.
 Pan. 1. 3. c. 117. i al. decipi Christianum. j Ivo p. 2. c. 118.
 Poly. lib. Anst. 1. c. 118. k Ivo p. 2. c. 118. m Habetur in eorum. ad
 c. 3. Esate. n Dausiedii p. 5. o 3. Reg. 14.

byteros. & paulo inferioris. Senatus quoque consulta dicuntur, & Principes quondam Romani consules appellati sunt, vel à consulendo civibus, vel ab agendo cuncta consilio. Et non habemus in ecclesia senatum nostrum, eorum Presbyterorum.

C. VIII. § Secundam etymologiam nominis solitariam vitam ducat monachus. Item Eugenius Papa.

II Placuit a communi nostro concilio, ut nullus monachorum pro lucro terreno de monasterio exire nefandissimo ausu presumat, neque penitentiam dare, neque filium de baptismo accipere, neque baptizare, neque infirmum visitare, neque mortuum sepelire, neque ad ecclesiam facultatem transire, neque aliis qualibet negotiis sese implicare: sit claustrum suo contentus; quia sicut piscis sine aqua caret vita, ita sine monasterio monachus. Sedit itaque solitarius, & taceat, quia mundo mortuus est, Deo autem vivit. § Agnoscat nomen suum: Monos enim græcè, latinè est unus: achos græcè, latinè tristis sonat. Inde dicitur, id est, unus tristis. Sedit ergo tristis, & officio vacet.

§ Anselmus etiam citat ex decreto Eugenii, & ex eadem habetur in vestro Decretorum libro.

C. IX. § Absq; Episcoporum consensu episcopalia iura monachis non usurpentur. Item Falchalis II. Victori Bononiensi Episcopo.

Pervenit e ad nos (unde valde miramur) quod quidam Monachi & Abbates in parochia vestra contra sanctorum Patrum decreta episcopalia iura & officia sibi arroganter vindicant: videlicet penitentiam, remissionem peccatorum, reconciliationem, decimas, & ecclesias: cum absque proprii Episcopi licentia, vel Apostolica sedis auctoritate hoc nullatenus presumere debeant: sicut in Chalcedonensi concilio de huiusmodi à sanctis patribus statutum est, & sub anathematis vinculo monachis omnibus prohibuitur. Mandamus d itaque dilectionituz, ut eos convenias, & ne talia deinceps presumant, omnino prohibeas.

C. X. § De eodem. Item Calixtus Papa II.

Interdicimus etiam Abbatibus & Monachis publicas penitentias dare, infirmos visitare, & unctiones facere, & Missas publicas cantare. Chrismâ & oleum, consecrationes altarum, ordinationes e clericorum ab Episcopis accipiant, in quorum parochiis manent.

C. XI. § Monachi intra claustra morantes clericorum officia exterius non ministrent. Item Alexander II.

IVxta Chalcedonensis tenorem optimi concilii monachis quamvis religiosis, ad normam sancti Benedicti intra claustrum morari præcipimus, vicos, castella, civitates peragrarè prohibemus, & à populorum prædicatione omnino cessare censuimus: nisi forte quis de sua animæ salute sollicitus, ut eorum habitum assumat, eos intra claustrum consilere voluerit.

C. XII. § Monachi qui sunt in civitatibus, Episcopi debent esse subiecti. Item ex Concilio Chalcedonensi, c. 4.

Qui & verè purèq; solitariam eligunt vitam, digni sunt convenienti honore. i. & infra. § Eos vero, qui per civitates singulas, seu possessiones in monasteriis sunt, placet nobis Episcopo esse subiectos, & quieti operam dare, atque observare ieiunia & orationes, in locis, in quibus semel se Deo devoverunt, permanentes, & neque a communicare ecclesiasticas b.

a Anst. l. 5. c. 7. & l. 6. c. 23. b vivunt. c Anst. l. 5. c. ult. d Infra ead. qui veri. e al. ordines. f Ivo par. 7. cap. 111. g Concor. Ca. 1. c. 25. Poly. l. 3. tit. 1. & l. 4. tit. 34. Anst. l. 5. cap. 54. h al. ecclesiasticis. Ivo p. 74. c. 2. ann. 13. c. 174.

neque faculares aliquas attrahere actiones, reliquasque propria monasteria: nisi forte iubeantur propter urgentes necessitates ab ipsius civitatis Episcopo. Et merito servorum suscipi in monasterium, ut sit cum eis monachus, nisi cum domini proprii licentia a. Præterea vero hæc, decrevimus extra communionem esse, etiam si men Domini blasphemetur. § Conventi vero contra Episcopum curam, sollicitudinemque necessariam stentis exhibere.

1 § Honore] Sequitur continenter e. Quidam monachos infra, it. q. 2. quod est ex eodem presca vestrum. cap. 100.

2 § Et neque communicare] Græcè est, neci j. d. civitatibus, neci stantibus, neci dicitur, neci agere, immo videri. id est, neque ecclesiastica, neque civilia negotia turbare, vel his se immiscere.

His ita respondetur. Antiquitas alle Nicæna synodus prohibuit monachos de monasterio exire, & per capella mortuorum iura celebrare, consuevit videlicet more clericorum ad venerationem celebranda. Ceterum si apud monasterium aliqui quidam tumulari voluerit, non est prohibendum.

C. XIII. § Missæ celebrari, & mortui sepeliri in monasterio non prohibentur. Unde Gregorius scribit Iacobi Episcopo de vobis veteri. lib. 1. epist. 12.

Agapitus Abbas monasterii sancti Gregorii dicitur vobis plurima scia vestra sanctitate graviter finire: quod in eodem monasterio Missas prohibere lebrari: mortuos etiam ibidem interdicere sepeliri, qua inhumanitate vos hortamur suspendi, & sepelire dem mortuos, Missas celebrari, nulla ulterius habere traditione, permittas.

C. XIV. § Non sunt cassanda pia voluntas defunctorum. Item Iammaro Caralliano Episcopo, lib. 3. epist. 5.

Admonere te volumus, ne pia vivorum tua voluntas ram voluntates tua (quod absit) remissionem.

C. XV. § Testatoris arbitrium servari oportet. Item Gelasius Papa.

Confideratio e ecclesiasticæ utilitatis hoc præcipua causa dispositione i testatoris servandum dicitur. § Dispositione] In vestris exemplaribus legitur dispositione.

C. XVI. § De eodem. Item ex concilio Triburiensi, c. 11.

Vbiunque d facultas rerum, & oportunitas rerum suppetit, &c. [sicut in eodem capite legitur] in causa eorum, qui de diceci ad dicecelum migraverunt.]

§ In aliquo vestris codicibus caput hoc compositum est. Ecce hic auctoritatis patet, quod si qui apud monasteria palatrum sibi eligere voluerit, liberi a monachis potest fieri, de liquidò colligitur prohibitionem illam Nicæna synodus præhibentem circumvagantibus esse factam.

C. XVII. § Monachi qui sine licentia Episcopi vagantur, ad propria loca redire cogantur. Unde in Chalcedonensi concilio c. 23 legitur.

Qvidam monachi nihil habentes sibi impediunt proprio Episcopo, interdum vero etiam aliis, ab eo fuerant excommunicati, veniunt ad negotium tranquillitatis ecclesiasticæ inferunt, & diversarum domos corrumpunt. Stant igitur sancta synodus primum commoneat i, ut exeat a regia civitate.

a al. conscientia] magis vobis. b al. Gregorius. c vid. Anst. l. 5. c. 66. Hic aliquot epistola verba continentur, quod 7.ultima. d 13. q. 2. ubi supra.

num eos in vito de jecti, ac inde per defenforem compelli, ut ad sua loca redeant.

C. XVIII. ¶ Monachi circumvagantes per defensorum loca compellendi.

Item Pelagius Papa Paulino Solitario a. Robinum Pharis, & Milanum, atque Probinianum b. vel alios pseudomachos Joanni defensori precipimus, ut eos debet detinere, quatenus siquam desiderant lux contentiosis rationem cognoscere, ad nos, ut informantur, debeant exhiberi. Certe, si sola oblatione ab ecclesiastico corpore sunt scissi, in Reatina c. (sicut perit) insula ut exulent, prædicto defensori duximus injungendum.

¶ Pharis] Sic est emendatum ex Anselmo & Polycarpo, cum antea legeretur, Samariz. Eff. autem Pharis civitas Dalmatia.

C. XIX. ¶ Nullus monachus præter Domini sacerdotes audeat predicare.

Item Leo Papa ad Theodotium Episcopum Cypri, epist. 61. al. 63.

Ardicimus d. illud etiam, quod nobis propter improbitatem quorundam monachorum religionis e veliter statuentes, ut præter Domini sacerdotes nullus audeat predicare, sive monachus sive laicus ille sit, qui cuiuslibet scientia nomine gloriatur.

Ecc. in hoc capite & vincitur est expressum, & generali constitutum evacuatum. Quod vero penitentiam dare prohibentur, inde est, quia nulli sacerdotum licet alienis parochianum ligare vel solvere. Monachi autem est in dedicatione sua Presbyteratus (sicut & ceteri sacerdotes) baptizandi, penitentiam dandi, peccata veniendi, beneficii ecclesiastici perficiendi nisi potestatem accipiant, ut amplius & perscriptis agent eo, que sacerdotali officio sunt illorum Patrum constitutibus comprehensuræ: tamen executionem suam potestatis non habent, nisi a populo fuerint electi, & ab Episcopo cum consensu Abbatis ordinati. Ecclesiasticos vero atque seculares ad hoc astrictare prohibentur, ut non presumant sibi patro-

a al. Salustiana. b al. Solario. c al. Probinianum. Polyc. l. 4. tit. 34. Anselm. l. 1. c. 179. d. fuisse Byzantia. d. Burc. l. 2. c. 171. e. al. regnum.

cinis causarum, nisi ab Episcopo communiti fuerint, nec secularibus causis occupentur, ut residant cognitores dirimendarum litium.

C. XX. ¶ Monachus defensor fieri non debet.

Unde Pelagius scribit Antimia patricia, & Decia.

De a presentium portore, quod defensor factus non est, nulla vobis animi molestia sit: quia verè satis amarissimum habeo de isto proposito ad illud b. officium homines deduci, in quo nullo modo, quæ à monachis Deo promissa sunt, valeant adimpleri. Omnimoda enim est illius habitus & illius officii diversitas. Illic enim quies, oratio, labor manuum: at hic causarum cognitio, conventiones, actus, publica litigia, & querung; vel ecclesiastica instituta, vel supplicantium necessitas poscit. Faciat autem Deus, utiales sint hi, qui vel à nobis in isto habitu nutriuntur, vel in monasteriis crescunt, ut profecta erate, & vita probata, non ad litigiorum officia, sed ad sacerdotium valeant promoveri.

¶ Gelasius tamen (sicut in mandata de promotionibus clericorum invenitur, in capitulo illo, Monachus c. novitus, etc.) permittit illos dispensatione fieri defensores.

2 pars. Quod vero sacerdotalium officiorum potestatem habeant, testatur Ambrosius dicens.

C. XXI. ¶ Clericorum officia celebrare monachi Presbyteri non prohibentur.

Octos ac probos monachos, Presbyterii honore, dedicatos, baptizare, predicare, penitentiam dare, debita miseris laxare, & decimarum, primitiarum oblationum vivorum & mortuorum portione iuxta præfuit debere, moderata dispensatione commendamus; ut iuxta Apostolum d. de altario, cui serviunt, viventes, per obsequium Domini c. plebis panem & vinum immaculata benedictione transformant in corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi.

¶ Apud B. Ambrosium nihil tale est inventum: Et videtur auctoritatem aliquid longe recentiorum.

C. XXII. ¶ Beneficium ecclesiasticum monachus Presbyter libere persolvatur.

Item Innocentius Papa.

Si monachus ad clericatum promoveatur, beneficia Sei plenter, & annona, & decimæ donentur, absque ulla minoratione, & dilatione, ut quanto melius possit, iuxta possibilitatem suam, quando necessitas extiterit, ad opera ecclesiastica, & ipsam restaurandam ecclesiam adiutorium faciat.

C. XXIII. ¶ De eodem.

Item Gregorius.

Moderamine & Apostolica auctoritate decernimus, ut monachi, si Presbyterii honore dedicati sunt, cum ligandi solvendique potestate decimarum, primitiarum, oblationum, donationum, quæ sunt pro vivis & pro defunctis, portionem iuxta canonem ad suam, proximorumque utilitatem merito perfectioris iustitiae non minus, quam ceteri sacerdotes laudabiliter sibi vindicent.

C. XXIV. ¶ Clericorum officia monachi Presbyteri libere administrant.

Idem.

Ex auctoritate hujus decreti (quod Apostolica moderatione, & pietatis officio à nobis est constitutum) sacerdotibus monachis Apostolorum figuram tenentibus, liceat predicare, baptizare, communionem dare, pro peccatoribus orare, penitentiam imponere, atque peccata solvere.

C. XXV. ¶ Monachi Presbyterii honore decorati potestatem habent ligandi & solvendi.

Item ex decreto Bonifacii Papæ.

a Poo p. 7. c. 23. b al. alind. c dist. 77. c. ult. d i. Cor. 9. e Anselm. l. 7. in fine. f al. iusto canone. g Anselm. l. 7. c. 23.

Sunt a nonnulli nullo dogmate fulti, audacissime quidem, zelo magis amaritudinis, quam dilectionis inflammati, adherentes monachos, quia mundo mortui sunt, & Deo vivunt, sacerdotalis officii potentia indignos: neque penitentiam, neque Christianitatem largiti, neque absolvere posse per sacerdotalis officii divinitus sibi injunctam potestatem: sed omnino labantur. *et infra.* ¶ Neque enim beatus Benedictus, monachorum præceptor, almficus, hujus rei aliquo modo fuerit indicator: sed eos secularium negotiorum edisit expectes fore tantummodo. Quod quidem Apostolicis documentis, & omnium sanctorum Patrum maximo opere imperatum monachis, sed etiam canonicis maximo opere imperatur. *b* [Nemo enim militans Deo implicat se negotiis secularibus.] Nos vero tantorum Patrum instituti exemplis (quibus periculosissimum est refragari) credimus a sacerdotibus monachis ligandi solvendi que officium Deo operante digne administrari, si eos digne contigerit hoc ministerio sublimari. *et infra.* ¶ Decretantes igitur monastice possessionis Presbyteros sacerdotalis penitentia arce officio, omni modo precipimus, ut ab hujusmodi nefandis ausibus reprimantur in posterum; quia quantum quisque est celsior, tanto est & in his potentior.

¶ *Caput hoc cum nonnullis aliis missum est ex Hispania, descriptum ex vetusto codice Monasterii Papule: cuius vis est tribus, Ex concilio Bonifacii Papa, qui quartus a beato Gregorio: quomodo Monachis liceat cum sacerdotali officio ubi & ubi ministrare.*

1. ¶ *Nemo enim.] Hac scriptura sententia abest a codice Papule, et Polycarpo, et Ivone. Hinc omnibus auctoritatibus perspicue monstratur, monachos posse penitentiam dare, baptizare, et cetera sacerdotalia officia licite administrare. Quod vero populi electione, Episcoporum institutione, et Abbatis consensu potestatem suam exequi valeant, Hieronymi et Gregorii auctoritate probatur.*

C. XXVI. ¶ *Dignè in monasterio vivens, per populi electionem ad clericatum poterit promoveri.*

Ab eum Hieronymus ad Rusticum monachum, epist. 4.

Sic vive in monasterio, ut clericus esse merearis. *et infra.* ¶ Multo i tempore discet, quæ postmodum doceas: inter bonos semper sectare meliores. Quod si populus vel Episcopus te in clericum elegerit, age ea quæ clerici sunt.

1. ¶ *Multo tempore.] Alia est verborum series, et claret apud b. Hieronymum. Cum ad perfectam, inquit, ætatem veneris, si tamen vita comes fuerit, & te vel populus, vel Pontifex civitatis in clericum elegerit, agito quæ clerici sunt, & inter ipsos sectare meliores: et infra. ¶ Multo tempore discet quod doceas.*

C. XXVII. ¶ *Ad ordinem clericatus promovendi monachi possunt.*

Idem ad eundem eadem epistola scriptum.

Sic clericatus te titillat desiderium, dicas quod possis docere, & rationabilem Christo hostiam offeras: ne miles ante, quam tyro, ne prius magister sis, quam discipulus. ¶ Non est humilitatis mea, neque mensura, iudicare de clericis, & de ministris ecclesiarum finitimum quidpiam dicere. Habeant illi ordinem & gradum suum: quem si tenueris, quomodo tibi in eo vivendum sit, editus ad Nepotianum liber docere te poterit. ¶ Nunc monachi in cubilibus, moresque discutimus, & eius monachi, qui liberatibus studiis eruditus, in adolescentia jugum Christi collo suo imposuit.

a Ansel. ibid. Polyc. l. 4. tit. 24. l. 10 p. 7. c. 22. b i. Timoth. 2. c. 10 p. 1. 4.

Primumque tractandum est, utrum solus, an cum aliis in monasterio vivere debeas. Mihi quidem placet utroque beas sanctorum contubernium, ne ipse te doceat, & abique doctore ingrediatis viam, quam nunquam regressus es.

C. XXVIII. ¶ *In loco, quo Abbas iudicatur, monachus eligatur, et ab Episcopo sacerdos ordinetur.*

Item Gelasius Papa.

1. **S**i quis monachus fuerit, qui venerabilis viri merito sacerdotio dignus videatur, & Abbas, abbas imperio Regi Christo militat, illum fieri Presbyterum petierit, ab Episcopo i debet eligi, & in loco iudicaverit, ordinari: omnia quæ ad sacerdotium pertinent, vel populi, vel Episcopi electione potest iuste acturus.

1. ¶ *Episcopo.] In duobus vetustis codicibus legitur. C. XXIX. ¶ Tempore maturitatis ecclesiasticus monachus promovetur ordinibus.*

Item Syricius Papa ad Hieronymum, epist. 10. cap. 15.

Monachos a quoque, quos tamen motum gratiæ & vite ac fidei infusio sancti commensurati, eorum officii aggregari & volumus, ut qui intra tritellum ætatis ætatis sunt demeritis, per gradus singulos crescente tempore veniant ordinibus, & sic ad diaconatuum vel Presbyterii infliguntur ætatis consecratione perveniant, statim salu ad Episcopatum culmen ascendant, ut dicitur, quæ singulis dignitatibus superius præstantibus pora fuerint custodita.

C. XXX. ¶ *Ecclesiastica officia nec ex datione monachi suscipiant, nec blanditiæ distentur.*

Item Augustinus ad Eudociam, epist. 11.

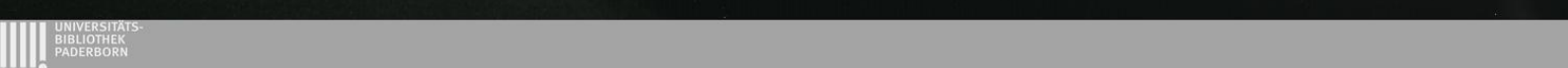
Vos b' autem fratres exhortamur in Domino positum vestrum custodiatis, & ut quæ ad preceptum severitis: ac si quam operam vestram mater ecclesia desideraverit, nec elatione avida suscipiat nec invidia desidia respiciat: sed miti corde obtentum, cum mansuetudine portantes eum, si qui vos ad dirigat mites in iudicio, qui docet manifestum non vestram otium necessitatibus ecclesie, quæ cui parturienti si nulli boni ministrare vellem, quæ do naceremini, non inveniretis.

C. XXXI. ¶ *Gelasius d' quendam Romanum monachum jubet sacerdotem fieri, et in quadam basilica ordinari.*

Item Pelagius Papa bonus Episcopus Savonæ.

In e parochia tua, basilica S. Laurentii, quæ dicitur fundata est, officium Presbyterii deinde accepimus. Et quia præfatus filius noster nobis recitavit venisse Rustinum quendam monachum, olim in ta, religione, & moribus comprobatur, & in presbyterio tibi Presbyterum consecrati (quod subire prærogata f' observantia non acquievisset) ad electionem tuam his literis accepit, sabbato remota cum Diaconum: & si Deus voluerit, & venerit superveniente Paschali festivitatis, sacra ministeria memorata basilica a persona competente valeant impleri.

a Polyc. l. 2. tit. 31. Ansel. l. 7. c. 101. l. 10 p. 1. c. 179. c. 179. d. Pelagius. c. Polyc. l. 1. tit. 24. c. 26. ex Gelasio. & al. prærogata. C. 10.

C. XXXII. ¶ Qui de clerico monachus effectus, proprio Episcopo ordinante poterit eligi & consecrari.

Item Gregorius lib. 1. regis, epist. 49.

Si quem a clericatu in monasticam contigerit venire conversionem, si talis vix monachus fuerit, ut Episcopus, cui antea militaverat, eum dignum sacerdotio providat, in loco, quo iudicaverit, eligi poterit, & ordinari.

¶ Si quis ipse B. Gregorius hoc fecit. Si quos autem a clericatu in monasticam conversionem venire contigerit, non licet eis ad eandem, vel aliam ecclesiam, quantum prius milites fuerant, sua voluntate denique remeare: nisi talis vix monachus fuerit, ut Episcopus, cui antea militaverat, sacerdotio dignum praverit, ut ab eo debeat eligi, & in loco, quo iudicaverit, ordinari.

C. XXXIII. ¶ Sine restrictione Abbatis ad clericatum officium monachi non eligantur.

Item ex concilio Agathensi, c. 27.

Monachi a vagantes ad officium clericatus (nisi eis iustitiam Abbas suus dederit) nec in civitatibus nec in parochiis ordinantur. Si enim necesse fuerit clericum de monachis ordinari, cum consensu & voluntate Abbatis præsumat Episcopus.

¶ Ordinem in concilio ipso sequitur c. fin. inf. 20. q. 4.

C. XXXIV. ¶ Cum Abbatis voluntate monachus ad clericatum, qui pro utilitate ecclesie Episcopus ordinare voluerit.

Item ex concilio Ilerdensi, c. 3.

¶ Vm pro utilitate ecclesie aliquos monachorum Episcopus probaverit in clericatus officio promovendos, cum Abbatis voluntate debent ordinari. Ea vero, que in iure monasterii de facultatibus offerantur, in nullo diocesana lege ab Episcopo contingantur.

C. XXXV. ¶ Sine Abbatis Imperio ecclesiastica ministeria monachi celebrare non præsumant.

Item ex concilio Tarraconensi, c. 11.

Monachi a monasterio foras egredientes, ne aliquod ministerium ecclesiasticum præsumant agere, prohibemur: nisi forte cum Abbatis Imperio. Similiter ut nullas eorum, id est, monachorum, forensis negotii suscipere vel executor existat, nisi quod monasterii expolit utilitas, Abbate sibi nihilominus imperante.

¶ Idem est rubrica in pluresque vetustis. Nam in vulgatis erat, Sine Abbatis Imperio ad clericatus officium monachi non eligantur.

C. XXXVI. ¶ Ad clericatum militiam non eligantur desertores monasteriorum.

Item Augustinus ad Aurelium, epist. 76.

¶ Egi b epistolam benignitatis tua de Donato & fratre eius, & quid responderem em diu fluctuavi. Sed tandem etiam atque etiam cogitanti, quid sit utile salutis eorum, quibus in Christo nutriendis servimus, nihil mihi aliud occurrere potuit, nisi non esse istam viam dandam servis Dei, ut se facilius patent eligi ad aliquid melius, si facti fuerint deteriores. Et ipsis enim facilis est lapsus, & ordinis clericorum sit indignissima injuria, si desertores monasteriorum ad militiam clericatus eligantur: cum ex eis, qui in monasterio permanent, non tamen nisi probatores, atque meliores in clerum assumere solentur: nisi forte (sicut vulgares dicunt) malus choraula, bonus symphoniacus est, ita iidem ipsi vulgares de nobis iocabuntur, dicentes, malus monachus bonus clericus est. Nihil dolendum, si ad tam ruinosa

a sup. p. 1. cap. 117. b sup. 7. cap. 7. c alii. facillor. Faciunt lib. 3. c. 116.

sum superbiam monachos furrigamus, & tam gravi contumelia clericos dignos putemus, in quorum numero sumus: cum aliquando etiam bonus monachus vix bonum clericum faciat, si ad se sufficiens continentia, & tamen debet instructio necessaria, aut personæ regularis integritas. Sed de istis credo arbitrata sit beatitudo tua, nostra voluntate (ut suis potius coregionalibus utiles essent) de monasterio recessisse: sed falsum est: sponte abierunt, sponte deseruerunt, nobis, quantum potuimus, pro eorum salute remitentibus.

¶ Pars. Huic omnibus auctoritatibus monstratur, quod monachi qui sunt a populo electi, & ab Episcopo cum consensu Abbatis sunt ordinati, legitime potestatem suam excoqui valent. Illud vero Gregorius: [Nemo a potestati obsequio ecclesiastica deservit, &c.] de illis intelligendum est, qui in numero Cardinalium vel Episcoporum ordinati, monasterii sui dispensationi sibi reservare contendunt.

C. XXXVII. ¶ Pro Abbatis vel monachi promotione nullo modo gravetur monasteria.

¶ Unde idem Gregorius scribit Mariniano Episcopo Ravennati, lib. 6. epist. 40. fin. c. 204.

¶ Ne pro b. cuiuslibet monachi aut Abbatis promotione onus fortasse aliquod monasteria subfintant, studendum vobis est, ut si quisquam Abbatem aut monachum ex quocumque monasterio ad clericatus officium, vel ordinem sacrum accesserit, non illic aliquid habeat ulterius, ut diximus, potestatem.

C. XXXVIII. ¶ Qui ecclesie quoquomodo militans, Abbatem monasteriorum esse non possunt.

¶ Idem Maximus Synacasano Episcopo, lib. 3. epist. 11.

¶ Presbyteros, Diaconos, ceterosque cuiuslibet ordinis clericos, qui ecclesiis quoquomodo militant, Abbatem per monasteria esse d. non permittas: sed aut admittas & clericatus militia monasticis non proveherent ordinibus, aut si in Abbatis loco permanere decreverint, clericatus nullatenus permittantur habere militiam. Satis enim incongruum est, si cum unum ex his præ sui magnitudine diligenter quis non possit exple, ad utrumque iudicetur idoneus.

¶ Quoquomodo? Haec voces absunt ab originali impresso & manuscriptorum.

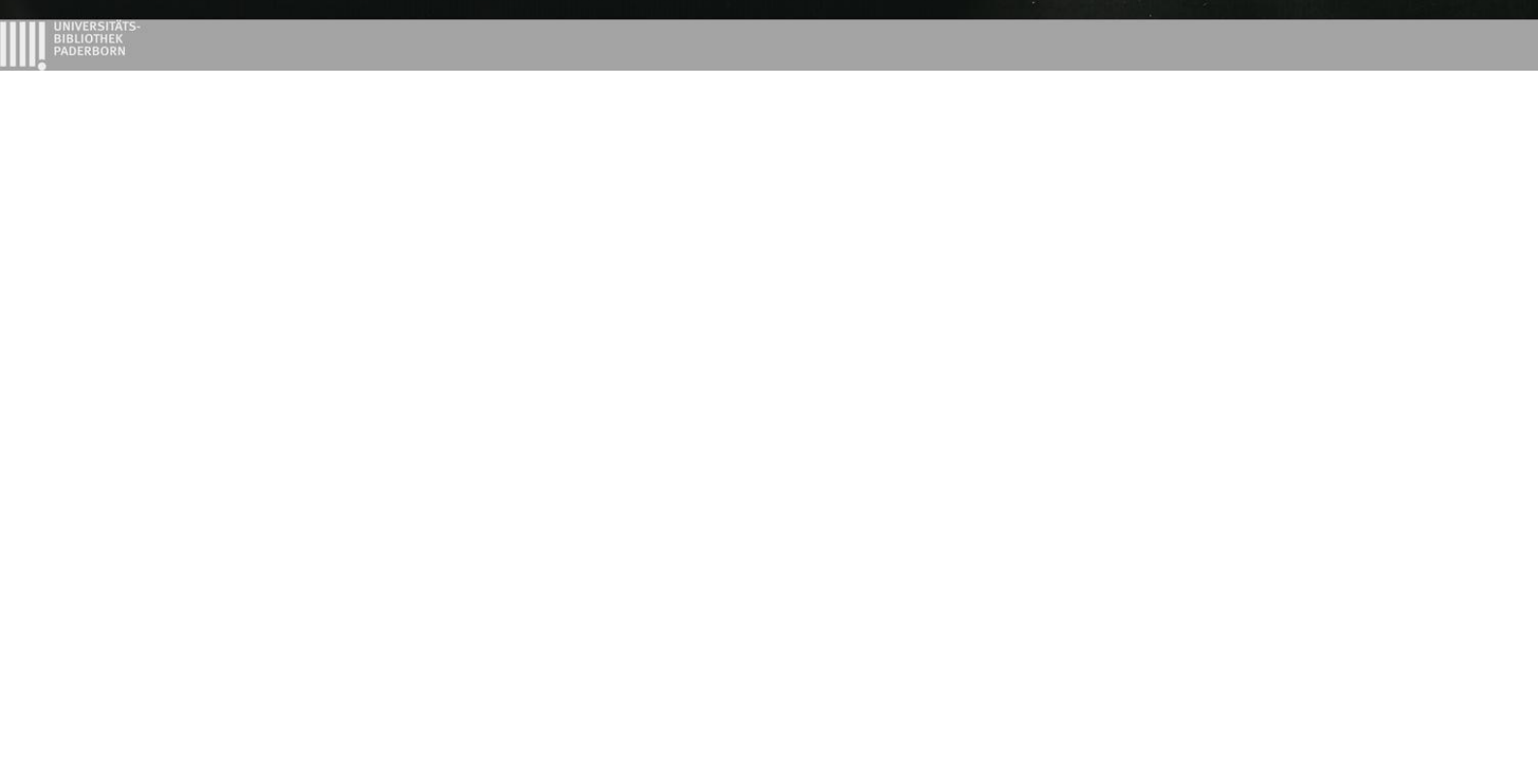
¶ Admissa] Sic in vetustis quoque codicibus Gratiani, & epistolam B. Gregorii, & ceteris eandem editionibus præter antiquam Parisiensem, in qua, & apud Anselmum legitur. Aut omnia clericatus militia, monachicis promoveantur ordinibus.

¶ Hoc vel generaliter, vel specialiter privilegio dictum potest intelligi: sicut & de quodam monasterio in registo Gregorii legitur hoc modo.

C. XXXIX. ¶ De quodam Xenodochio, cuius Abbas ad Episcopatum eligi prohibetur.

¶ Hinc est etiam, quod Xenodochium atque monasterium, quod in eodem Francorum regno constitutum est, quia per ambitiones & contentiones quorundam non canonicè tractabatur, à perversitate malorum liberare cupiens præcepit, ut sine regali provisione, & monachorum electione nullus ibi Abbas aliqua unquam subreptione introduceretur. Præcepit etiam, ut ejusdem monasterii Abbas nunquam ad Episcopatum eligeretur: ne forte occasione Episcopatus, Abbatia aliquid detrimenti pateretur. Quod privilegium ita est illius ecclesie, ut communem legem Regibus vel Abbatibus omnino dare non possit. Non enim quod uni sigillatim conceditur, statim omnibus convenit.

a sup. ea. c. nemo. b al. per promotionem. c Anst. 7. c. 165. Polyc. 14. tit. 22. d fieri] orig. e al. sen. f al. providentia.

¶ *Auctor huius capituli refert constitutionem B. Gregorii de Ab- bate Xenodochii in civitate Augustodunensi, qua habetur lib. 21. Regis, epist. 10.*

¶ *Superiori auctoritate non prohibentur Abbates sacerdotes fieri, cum beatus Benedictus iubeat Abbatem fratres egredientibus & regressibus benedictionem dare, quod non nisi sacerdotum est. Lectionem quoque Evangelii similiter Abbati ad legendum tribuit, quos suscipiendi ratione legere similiter sacerdotale officium est. Sed talis sacerdos vel Diaconus fieri prohibet, qui in ecclesiastica militis cogitatione fuerit permanserit. ¶ Item illud Hieronymi ad Riparium Presbyterum. [Monachus a non docenti, sed plangenti habet officium.] & ad Heliodorum. [Alia causa est monachi, alia clericus.] & ad Rusticum. c. [Sine concilio Presbyterorum monachus nihil agere licet.] non ita generaliter intelligendum est, ut nulli monachorum liceat docendi officium assumere: ne beatorum Gregorium aut Augustinum Anglorum Episcopum, beatum quoque Martinum, innumeris etiam, qui de monachica conversatione ad summum sacerdotii gradum scriptura testatur esse promotus, cogamus negare officium docendi habuisse: aut in die consecrationis sua asseramus eam a priori proposito descesisse: quod (ut Innocentius testatur) nulli succedet. Voluit ergo Hieronymus distinguere inter personam monachi & clericus, ostendens, quod cuique ex propria officio conveniat. ¶ Aliud enim convenit cuique, ex eo quod monachus est, aliud ex eo quod clericus est. Ex eo quod monachus est, sua & aliorum peccata defendendi habet officium: ex eo quod clericus, docendi & pascendi populum. ¶ Monachus vero usque ad tempus Eusebii, Zacchary, & Syrii monachos frangit, & non clericos fuisse, ecclesiastica testatur historia. Idem etiam Hieronymus in referri monachos Syntho d. convenisse in unum, ut sacerdotes sibi invenirent, qui ad discendum scholam celebrarent.*

¶ Hieronymus] In Andrea ait esse in epist. de oper. & humil. monachorum. In roma autem secundo operum ipsius B. Hieronymi, in epist. 60. qua est Epistolam ad Joannem Hierosolymitanum, ab eo latine reddita, legitur Episcopatum ordinasse Presbyterum monachum pascenibus, quae dei Domini sacramenta conficeret. Erat autem nomen presbyterum in diocesi Joanni.

C. XL. ¶ Omnes clericis vel monachis tutela immunitatem habere debent.

¶ Item Leo Augustus lib. 1. codicis, de Episcopis & clericis, lege 40.

¶ Generaliter sancimus, omnes viros reverendissimos Episcopos, nec non Presbyteros, sive Diaconos & Subdiaconos, & praecipue monachos, licet non sint clerici, immunitatem ipso iure omnes habere tutelem, sive testamentariam, sive dativam, sive legitimam: & non solum tutelem esse eos expertes, sed etiam curam: non solum pupilorum & adultorum, sed & furiosorum, & surdorum, & muti, & aliorum personarum, quibus tutores vel curatores a veteribus legibus dantur. Eos tamen clericos & monachos huiusmodi habere beneficium sancimus, qui apud sacrosanctas ecclesias vel monasteria permanent, non divagantes, neque circa divina ministeria delinquentes: cum propter hoc ipsum beneficium eis indulgemus, & ut aliis omnibus derelictis, Dei omnipotentis ministeriis inhaerant. Et hoc non solum in veteri Roma, vel in hac regia civitate, sed in omni terra, ubi cumque Christianorum nomen excolitur, obtinere sancimus. ¶ Non rariorem etiam collationem, & fructuum numeratam immunitatem acciperent. Unde Constantinus cum scribit clericis, ut eodem f. lege prima. Iuxta sanctionem, quam dudum i meruisse Petri habemini, fundos & mancipia vestra nullis novis collationibus obligabit: sed vacatione gaudebitis. Item Imperator Honorius & Theodosius eodem libro, titulo de sacrosanctis ecclesiis, lege quarta. ¶ Placet rationabilis concilii tenore perpetuo, districta moderatione praescribere, a quibus specialiter necessitatibus singularum urbium.

a. Sup. ead. monachus. b. Sup. ead. alia causa. c. Sup. ead. ecclesia. d. al. Scotia. e. al. indulgentiam. f. Item Cod. Theod. lib. 11. tit. 1. 4. ex Constantio, Avog. & Theodosio, c. 49.

ecclesiae habeantur immunes. Prima quippe illius translationis contumelia depellenda est: ne praedicta ultra exlestium secretorum dedicata, foridiorum manerem fore vixerunt, nil extraordinarium ab his, superinductum flagretur: nulla translationis a sollicitudine figuram possint removere, nisi prae canonice illationem. Si quis contumaciter, eius functionibus ascribitur. Si quis contumaciter, post debita ultionis acrimoniam, quae regibus leges promenda est, exilio deportationis perpetua subdatur.

¶ In codice Iustiniani haec lex ipsi Iustiniano tribuitur, Lenni.

¶ Meruisse] In codice Iustiniano legitur meruisse & mancipia, &c. In Theodosiano, meruisse perhibuit vos, & mancipia, &c.

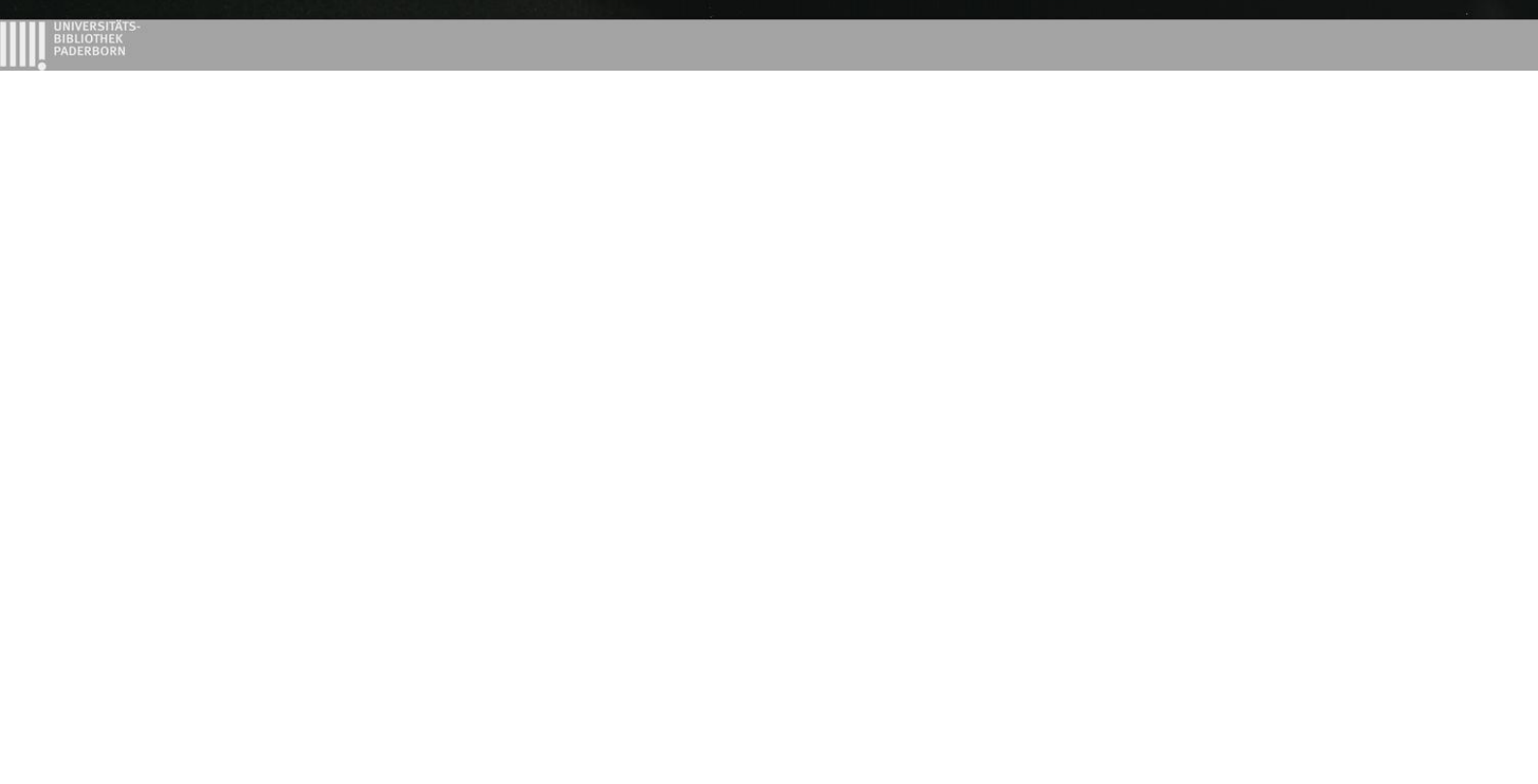
¶ Illationem] In veteris codicibus figuram quomodo si adventitiam. In codice Iustiniano vulgariter figuram adventitiam. In manu scriptis, & Habsandri non est, sed dice Theodosiano, quod adventitiam. In pluribus manu scriptis, praeterquam adventitiam. Dicitur verum, ad illationem, & ideo induta.

¶ Hoc idem datur intelligi de verbis B. Sicutus, qui videtur minorum erga majores aequum, ait: [Abbas officium, quod Abbatibus scriptis] supra in tractatu ordinandorum. Quod ergo Hieronymus, quod simpliciter monachus ubi dicitur, tamen praeterquam adventitiam. Nec officium docendi sibi arrogavit auctoritate clericorum, nisi forte hoc a se gratia non invenisset beatus Gregorius c. referri in allego d. beatus Benedictus homines montu Casini ad fidem adduxit, & aram Apollinis ibi creta, subvertit: & de f. quodam Equite, cuius in somni apparuit, & cum ad praedicandum missus: quod ut lingua conquereretur, Angelus phiberoso linguas in totum illud ratiuncuravit. Quod vero Hieronymus in epist. libris commemorat, tale est, quale illud Apollini ad Philippum [Quicumque imperfecti h. somus, hoc sentiamus.] ut in perfecti communerant. Hoc idem Hieronymus dicitur in epist. tus in paupere domo, & rugosio rusticano.] & infra. ¶ In epist. cinari auro.] se famelicum sustulitibus mella, pauperibus communerant. supra ubi agitur de clericis, qui perperam non solum. c. Gloria k. Episcopi. ¶ Ecce Iustinianus monachus est, quod monachus Presbyterii honore decoratus, & papabili ab Episcopo institutus, eadem liceant, qua & alii faciantur. hatur hoc etiam ex similitudine consecrationis. Non consecratione eorum aliud dicitur, & aliud in consecratione. Utique enim in consuetudine a Domini benedictionem, episcopus obtulit depositus. Et dicitur conserat, conserat, facillatim dicit: [Consecravit & sanctificavit] Dicitur monachus quod quod consecraverunt, consecrationem pro, & quaequod consecravit, benedictionem. ¶ Ecce communis est benedictio: ut deoortum d. Sicut ergo in benedictione utriusque consecratione potestatem, ita in institutione consecratoris consecratoris executionem. Caterum absque Episcoporum consecratione monachis, sed etiam omnibus generaliter clericis, perperam interdicitur.

C. XLI. ¶ Sacrosanctas sine permissu Episcoporum non agant Presbyteri.

¶ Unde Clemens epist. 3. ¶ Vnctis i fidelibus, & summo pre omnibus Presbyteris, & Diaconis, & reliquis clericis auctoritas est, ut nihil absque Episcopi proprii licentia agatur, utique Missas sine eius iussu ipsam Presbyterorum sua parochia agat: non baptizet, nec quidquam ab eius permissu faciat.

a. al. translatione. b. al. translationem. c. al. egressum. d. dis. 93. A subdiaconis. e. Lib. 1. tit. 1. cap. 4. f. Lib. 1. tit. 1. cap. 4. g. Philip. 3. h. Apud. Apolloniam. i. In epistola ad Neopolitanos. In epistola ad Philippum. k. 12. quaestio. 2. Gloria. l. Burchi. lib. 1. cap. 93. m. p. p. & pari. 6. cap. 90.

4 pars. De his vero, qui intra monasterii claustra consistunt, quibus populus ad regendum non committitur, queritur, utrum daretur vel acciperet decimas decantant. In quibus hac discretio servanda est, ut de agris & vineis, quæ ad proprium stipendium coluntur, decimas sibi retineant. Si enim decima à populo sibi Levi reddenda pro ministerio, quo Dominus deserviebant in tabernaculo, offerendo sacrificia & holocausta pro populo; patet quid monachi de propriis præditi non magis quam alii sacerdotes decimas sibi colere cogantur. Sed dicitur, quod præditi monasteriorum, sive pretio sine emptæ, sive pro salute animarum oblatæ, aut equam in ius eorum veniant hæresitibus ecclesiis, sive quolibet aliis promittuntur & decima possideantur: illa autem ecclesia, sive iure privari non possunt.

C. XLII. ¶ Qui rei suas alicui delegaverit, de amantissimum proventum priori ecclesie asserere non poterit. Unde in Moguntinensi concilio statutum invenitur.

¶ Si quis laicus, vel clericus, vel urriusque sexus persona, proprietatis sua loca, vel res alicui dare delegaverit, decimationem proventum priori ecclesie legitime assignatum inde abstrahere nullam habeat potestatem. Quod si facere tentaverit, talis traditio irrita proliis duatur, & ipse ad emendationem ecclesiastica coarctetur censura.

C. XLIII. ¶ Antiquiores ecclesie nec decimas, nec ullam possessionem preveantur. Item ex concilio Cabilonensi.

¶ Ecclesie si antiquitas constituta, nec decimas, nec ulla possessione preveantur, ita ut novis oratoris tributantur.

C. XLIV. ¶ Antiquiores ecclesie propter novas possessiones suas non perdant. Item ex concilio Vormaciensi.

¶ Vnicuique e voluerit in sua proprietate ecclesiam edificare, & consensum, & voluntatem Episcopi habuerit, in ejus parochia est, licitum sit. Verumtamen omnino providendum est Episcopo, ut alie ecclesie antiquiores propter novas suam justitiam, aut decimam non perdant, sed semper ad antiquiores ecclesias persolvantur.

¶ Quod dicitur etiam de iis civitatibus ex concilio Vormaciensi, c. 6. quæ licet in eis quædam extat, habetur aliquid ad hanc rem faciendum. Decimas autem hospitalibus ecclesiis persolvendas, Leo Papa d. IV. affirmat, dicens.

C. XLV. ¶ Hospitalibus ecclesiis decima dari debent.

¶ Decimas iusto ordine non tantum nobis, sed etiam majoribus nostris visum est plebibus tantum, ubi sacrosancta basilica datur, debere dari.

¶ Si forte eadem civitas ex Gregorio: sed Anselmus & Polycarpus ex Leone, ut Gratianus.

¶ Gregorius i multi licet decimationem proventum à priori ecclesia, cui assignatus fuerat, abstrahere, si ius antiquioris ecclesie non vult irritum non esse, si decima tantummodo hospitalibus ecclesiis danda sunt, patet, quod monachi ex propriis præditi decimas dare cogantur. Sed & illa auctoritas Moguntinensi concilio de venditione vel donatione loquitur, deservens, quod ille, qui vendit aut donat, non potest proventum decimationem illi ecclesie detrahere, cui prius legitime fuerat assignata. Monachi autem decimas & primitias non auctoritate vendunt, vel donant, sed auctoritate eiusdem concilii, & Paschalis Papa dicitur: à quibus deservitum est, ut monachi de propriis præditi decimas non solvant.

C. XLVI. ¶ Non perforant de propriis præditi Abbates & Episcopi decimas. Sic enim in Moguntinensi a concilio statutum est.

¶ Venti sunt præterea quidam fratres, quod essent aliqui Episcopi & Abbates, qui decimas non fenderent dari ad ecclesiam, ubi illorum coloni Missas audiunt. Proinde decrevit fieri iste conventus, ut Episcopi & Abbates de agris & vineis, quæ ad suum, vel fratrum stipendium habent, decimas ad ecclesias suas i defertum faciant: familia d vero eorum ibi dent decimas suas, ubi infantes eorum baptizantur, & ubi per totum anni circulum Missas audiunt.

¶ Caput hoc in multis conciliis Moguntinensibus, quod extat, habetur, sed in Cabilonensi, unde citantur Eusebius & Irenæus. In libro Veritatis lib. 1. c. 1. in quo sunt duo concilia Veritatis secundi, Placentinum & Melphitense: hæc extant leguntur. Perlatum est ad sanctam synodum, quod sint quidam Episcopi & Abbates, qui colonos ad se pertinentes non finant decimas dare ad ecclesiam, ubi Missas audiunt, & infantes eorum baptizantur. Proinde decrevit fieri iste conventus, ut Episcopi & Abbates de vineis, vel agris, ac frugibus, quæ ad suum, vel fratrum usum laborant, decimas sibi pro benedictione, vel hospitium susceptione habeant: familia vero ibi dent decimas suas, ubi per totum anni circulum Missas audiunt, & infantes eorum baptizantur.

¶ Quæ ista abest ab ipso concilio, & ceteris collectionibus: sunt etiam nonnulla alia varietates, quæ indicata sunt in margine.

C. XLVII. ¶ De propriis laboribus monachi & canonicæ decimas minime solvere cogantur. Item Paschalis II.

¶ Decimas e à populo sacerdotibus ac Levitis esse reddendas divine legis sanxit f auctoritas. Ceterum à monachis, sive clericis communiter viventibus nulla ratio sinit, ut milites, aut Episcopi, aut persone quilibet decimas de laboribus, seu nutrimentis suis propriis extorqueere debeant. Unde B. Gregorius sic ait [Comuni e vita viventibus jam de faciendis portionibus vel exhibenda hospitalitate, & adimplenda misericordia nobis quid erit loquendum?] cum omne quod superest, in causis piis, ac religiosis erogandum sit, dicente b Domino [quod superest, date elemosynam: & ecce omnia munda sunt vobis.]

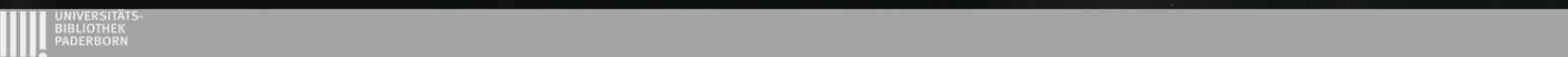
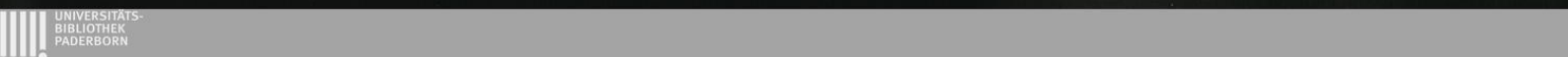
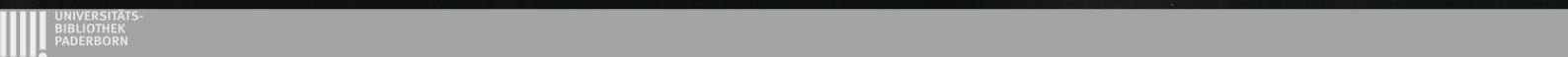
6 pars. Quod autem dicitur, quod antiquiores ecclesie propter novas, nec decimas, nec ullam possessionem preveantur, non ita intelligendum est, ut nullo modo credatur licere Episcopo aliquam partem possessionum, vel decimationem unius ecclesie alteri pro tempore tribuere. Sicut enim Papa duas Episcopatus in unum potest redigere, ita & unus proprio consentiente Episcopo in duos potest dividit, vel etiam metropolitana in vito qualibet ecclesia ad eius jurisdictionem accepta extat aut vivat.

C. XLVIII. ¶ Duo Episcopatus in unum redigere Apostolica potest auctoritas. Unde Gregorius Papa scribit Benevento Episcopo lib. 2. epist. 37.

¶ Temporis qualitas, & vicinitas nos locorum invitata, ut Curmanam, atque Misfenatem f unire debeamus ecclesias, quoniam nec longo itineris spatio à se junctæ sunt, nec (per caritas facientibus) tanta populi

1. q. 1. c. ult. Burch. l. 3. c. 22. Ivo p. 3. c. ult. Arelat. 3. c. 20. Capitul. l. 2. c. 36. Mogunt. 3. sub Anselmo, c. 22. & sub Carolo, c. 28. Et in Rheimsi Trojano. Deudid. p. 3. b Burch. lib. 3. cap. 9. Ivo part. 3. c. 12. c Burch. l. 3. c. 10. p. 3. c. 9. d 31. q. 1. ecclesie. f. non Leo. & Polyc. l. 3. tit. Deudid. p. 3. Ansel. lib. 2. c. 37. Ivo p. 3. c. 12. f. sup. rad. si quis loquitur.

2. In Cabilonensi sub Carolo Magno, c. 19. b Ansel. lib. 2. c. 37. Burch. l. 3. cap. 132. Ivo p. 3. c. 198. Pavan. lib. 2. c. 59. c al. ecclesie ubi illi coloni. d al. familia det. c Deudid. p. 3. f Norm. 11. g. committere autem videntur. In orig. Gregorius alii etiam verborum varietates. h. Lib. 11. b Ansel. l. 6. c. 108. Polyc. lib. 3. c. 11. 20.

multitudo est, ut singulos, sicut olim fuit, habere debeant sacerdotes. Quia igitur Cumani castrum sacerdos cursum vite hujus explevit, utraque nos ecclesiam presentis auctoritatis pagina unificet, ubique commississe cognosce, propriamque utrarumque ecclesiarum scito te esse Pontificem. Et ideo te, quaeque tibi de exarum patrimonio, vel cleri ordinatione, sive promotione, iuxta canonum statuta visa fuerint ordinare atque disponere, habebis ut propriis revera sacerdotis licentiam. Vbi vero commodius atque utilius, esse perspexeris, ibi habitat: ita sane, ut alteram ecclesiam, cui corporaliter presens non es, sollicita, providentique cura disponas, quatenus divina, illic mysteria a solemniter auxiliante Domino peragantur.

¶ *¶ Milenamem] Sic emendatum est ex vetusto codice B. Gregorius: quamvis in vulgatis, sicut etiam apud Gratianum esset, Mutitanam.*

C. XLIX. ¶ *¶ Duo Episcopatus in unum redigere Apostolica vales auctoritas.*

Item b Ioanni Episcopo Veltremo, lib. 2. epist. 25.

Postquam e hostilis impietas diversarum civitatum ita (peccatis facientibus) desolavit ecclesias, ut reparandi eas spes nulla, populo deficiente, remanserit, majori valde cura constringimur, ne defunctis eorum sacerdotibus, reliquiae plebis nullo pastore moderamine gubernatae, per invidia fidei hostis callidi rapiantur (quod abest) insidiis. Hujus ergo rei sollicitudine sepe commoti, hoc nostro fedit cordi consilium, ut vicinis eas mandarem Pontificibus gubernandas. Ideoque fratritati tuae curam, gubernationemque Triumtabernensum i ecclesia providimus committendum: quam tuae ecclesiae aggregari, uniusque necesse est: quantum utraque ecclesiarum sacerdos recte Christo adiutore, possit existere: quaeque tibi de ejus patrimonio vel cleri ordinatione, seu promotione vigilantis ac canonica visa fuerint cura disponere: quippe ut Pontifex proprius liberam habeas ad ex praesentis nostra permissione licentiam.

¶ *¶ Triumtabernensum] In vulgatis legebatur, Treverentium. Emendatum est ex aliquo vetustis, & originali, & Iuane Diacono. Nam, ut ut testatur, haec epistola scripta est Ioanni Episcopo Veltremo. Oppidum autem Triumtabernensum Veltrem vicinum est.*

C. L. ¶ *¶ Non habeant Episcopum diocesis quamquam habuerint.*

Item ex concilio Carthagenensi II. c. 3.

Elix f Episcopus Selemsethenus dixit: Etiam si hoc placet, sanctitati vestrae in summo, ut dioceses, quae nunquam Episcopos habuerunt, non habeant, & illa diocesis, quae aliquando habuit, habeat proprium. Secundum autem hanc prohibitionem 2 sanctitas vestra xtimet, quid fieri debeat. Ab universis dictum est: Placet.

¶ *¶ Proprium] In concilio sequuntur haec. Et si ecedente tempore, crescente fide Dei, populus multiplicatus desideraverit proprium habere rectorem, ejus videlicet voluntate, in cuius potestate est diocesis constituta, habeat Episcopum.*

¶ *¶ Profectionem] Emendatum est hic locus ex originali impresso & manuscripto. Nam antea legebatur, Secundum hanc perfectionem sanctitatis vestrae est estimare.*

C. LI. ¶ *¶ Nisi cum voluntate Episcopi diocesis, qua ab eo retinetur non recipiant proprii Episcopi.*

Item ex Africano concilio h. c. 20.

a. al. ministeria. b. Ioanni Diacono. l. 3. c. 15. c. 7. q. 1. tempore qualitas. Ans. l. 3. c. 24. Poly. l. 1. tit. 9. d. al. habebit. e. Et in Tolosano 12. c. 4. f. Burch. l. 1. c. 23. g. al. acceptum. h. Et in Carthago. c. 42.

Multitudo concilii hoc statutum est a concilio generali, ut plebes, quae in diocesi ab Episcopo non nentur, quae Episcopos nunquam habuerunt, cum voluntate ejus Episcopi, a quo teneantur, proprii accipiant rectores.

¶ *¶ Rectores] In concilio Africano & Carthagenensi scriptum est, Episcopos: quod additur etiam in glossa.*

C. LII. ¶ *¶ Apostolica auctoritas a jurisdictione Archiepiscopi Episcopos vales eximere.*

Item Gregorius Ioanni Episcopo Larisano, lib. 2. in dicit. 11. epist. 7. seu c. 45.

Rater b noster Hadrianus Thebanus civitatis Episcopus ad Romanam urbem veniens, lachrymantem se est conquestus de quibusdam capitulis, scilicet a fratrem tua, nec non a Ioanne prima lufiniana Episcopo legitime, neque canonice condemnatum. ¶ *¶ Quisquis autem, damnandusque eius iudicio aliam partem repemus, & tuo contra sacerdotales monitiones laborasse, & nullo iure pecuniariis in causis cum iuramentis tuae condemnatum fuisset sententia. Qui quae ab antefato Ioanne prima lufiniana Episcopo canonice, canonesque depositus, honoris sui gradum crederetur potuit, in sua eum reformari ecclesia, atque in propria dignitatis ordinem decrevimus revocari. Et communitus te ex eo Dominici corporis communionem interdicimus, quod admonitione ad sanctae memoriae decessoris tui contempta (per quam enim, ecclesiamque eius de iurisdictione pontificalis eximit) rursus in eis aliquis iurisdictionis servare praesumpseris, tamen non laetius decernentes, communionisque tibi factam interim conservantes, decernimus, ut fratrem tuum ab eo, ecclesiaque eius omnem ante habitam iurisdictionem abstineat: & secundum iurisdictionem decessoris nostri, si qua causa vel fidei, vel canonice pecuniaria ad verus praefatum Hadrianum committeretur nostrum potuerit evenire, vel per eos quos fuerint vel fuerint in urbe regia responsales, si mandatae quaxtio, cognoscatur; vel huc ad Apostolicam sedem, si ardua est, deducatur: quatenus non demeritis sententia dedicatur. Quod si contra hoc, quatuordecim quolibet tempore, seu quolibet occasione a surreptione venire tentaveris, sacra scias te communi ne privatum; nec eam te excepto ultimo vitae tempore nisi concessa Romani Pontificis decernimus percipere. ¶ *¶ Res autem, quae sunt sive alias mobiles, immobilesque ejus ecclesiae, quae tenus dicis retinere (quarum notitiam nobis praesentibus auctoritate literis) sine aliquo et tunc fratritatis tuae restituatur. De quibus, si qua quaxtio vertitur, volumus, ut apud responsalem in urbe regia ventiletur.**

¶ *¶ Percipere] Hic in epistola inseritur cap. hoc in fona. 7. 23. q. 1.*

¶ *¶ Si autem necdum in diocesi alioquin Episcopi illa loca occupaverint, ex vigore Apostolicae sedis proprium Episcopum accipiant.*

C. LIII. ¶ *¶ Vbi multitudo fidelium excrevit Episcopi sunt ordinandi.*

¶ *¶ Unde Gregorius junior scribit Bonifacio Episcopo, epist. 11.*

¶ *¶ Recipimus, ut iuxta sacrorum canonum statuta multitudo excrevit fidelium, ex vigore Apostolicae dis debeat ordinare Episcopus: pia tamen consuetudine, ut non vilescat dignitas Episcopatus.*

¶ *¶ Sicut duo Episcopatus supra scripto modo in unum redigi, & unus in duo vales dividit, sic etiam Episcopus in duas urbes, d. al. post admonitionem conceptam, c. al. in*

prohibetur & parochianis ecclesie facere possit cum consensu suorum clericorum. Quod cum factum fuerit, illa pars populi, que non vult esse parochiana, a iure parochie abscindatur. Hoc nisi fieri possit, multitudine ecclesiarum ad paucitatem redigetur. Plures autem baptismales ecclesie in una terminatione facere potest.

C. LIV. ¶ In una terminatione plures baptismales ecclesie esse non possunt.

Unde in Toletano concilio legitur.

Plures a baptismalibus ecclesie in una terminatione esse non possunt, sed una tantummodo cum suis beneficiis. Et si contentio fuerit de terminatione duarum matricum, plebes utrarum discernant, & si non conveniant, de iudicio discernantur.

¶ Caput hoc in nullo Toletano est invocatum. Burchardus & Ivocatus ex concilio Aquilegensi.

¶ pars. In ergo ecclesiarum ita interpretandum est, ut nisi Episcopus in terminatione alius ecclesie fuerit assignatus, in nullo priorum reductionem diminutionem patiantur.

C. LV. ¶ Communionem priverit, qui decimas vel oblationes extra Episcopos consentiant re-vere voluerit.

Unde Anastasius & Papa.

Satisimus, ut si quis oblationes ecclesie, vel decimas, quas populus dare debet, tenere contenderit, vel extra capitulum eam ecclesiam dare voluerit, prater consentientem Episcopum, vel eius cui huiusmodi officia commissa sunt, nec cum eorum voluerit agere consilio, bannum nostrum componat, & communionem priverit.

¶ Cum adit. Extra consentientem Episcopum, intelligendum est, quod Episcopus consentiente alio ecclesie dari possunt.

C. LVI. ¶ Intra distributionem Episcopos decime distribuuntur.

Item e.

In sacris canonibus praxium est, ut decime iuxta Episcopos distributionem distribuuntur. Quidam autem laici, qui vel in propriis, vel in beneficiis suis habent basilicas, contempta Episcopos dispositione, non ad ecclesiam, sed ad proprium, & predicationem, & manus impositionem, & alia Christi sacramenta percipiunt, decimas suas dant, sed vel propriis basilicis, vel aliis ecclesiis pro suo libitu tribuunt: quod omnimodis divina legi, & sacris canonibus constat esse contrarium. Unde a vestram potestatem, ut eos corrigatis expetimus.

¶ Aliis ecclesiis. In concilio Ticinensi, unde hoc capitulum videtur accipiendum, legitur, suis clericis: Apud Anselmum vero, suis ecclesiis.

¶ Unde vestram. Verba hec referuntur ad Imperatorem Ludovicum II, qui illi synodo interfuit. Quare in sequente, facta doct, &c.

¶ Cum auctore reprehenditur, quia contempta Episcopos dispositione huiusmodi, intelligitur, quod si Episcopus dispositione hoc fecerit, non reprehenditur, sed auctoritate.

C. LVII. ¶ Anathema sit qui prater Episcopos consentiant decimas & oblationes distribuere voluerit.

¶ Item Symmachus Episcopus ecclesie & catholice urbis Rome dicitur in synodo sexta Romana.

In canonibus in Gangrensi ecclesia Apostolica auctoritate conditis, de fructuum oblationibus que mittuntur ecclesie debentur, & de his que in usus pauperum conferuntur, scriptum habetur. [Si quis oblationes ecclesie accipere, vel dare voluerit prater Episcopos consentiant, vel eius cui huiusmodi sunt officia

¶ Anathema sit qui prater Episcopos consentiant decimas & oblationes distribuere voluerit.

¶ Item Symmachus Episcopus ecclesie & catholice urbis Rome dicitur in synodo sexta Romana.

In canonibus in Gangrensi ecclesia Apostolica auctoritate conditis, de fructuum oblationibus que mittuntur ecclesie debentur, & de his que in usus pauperum conferuntur, scriptum habetur. [Si quis oblationes ecclesie accipere, vel dare voluerit prater Episcopos consentiant, vel eius cui huiusmodi sunt officia

¶ Anathema sit qui prater Episcopos consentiant decimas & oblationes distribuere voluerit.

¶ Item Symmachus Episcopus ecclesie & catholice urbis Rome dicitur in synodo sexta Romana.

commissa, nec cum eius voluerit agere consilio, anathema sit.] Et iterum in eodem concilio Gangrensi [Si quis oblationes Deo dederit vel acceperit prater Episcopum, vel eum qui constitutus est ad ea ad dispensandum misericordiam pauperibus, & qui dat, & qui accipit, anathema sit.] Valde iniquum ergo, & ingens sacrilegium est, ut quicumque vel pro remedio peccatorum, vel salute, vel requie animarum suarum uniusquisque venerabili ecclesie contulerit, aut certe reliquerit, ab his, a quibus hactenus servari convenit, id est, Christianis, & Deum timentibus hominibus, & super omnia a Principibus, & primis regionum in aliud transferri, vel converti, & 7.

¶ Generaliter a vero, quicumque res ecclesie constituta, aut competere, aut pervadere periculosa sua infestatione presumpserit, & nisi se certissime per ecclesiam, de qua agitur, satisfactionem correxerit, perpetuo anathemate feriatur. Similiter & hi, qui res ecclesie, iustis, vel largitione Principum, vel quorundam potentum, aut quadam invasione, aut tyrannica potestate retinuerint, & filii, vel heredes suis (ut a quibusdam iam factum audivimus) quasi hereditarias reliquerint, nisi citò res Dei admoniti a Pontifice agnita veritate reddiderint, perpetuo anathemate feriuntur. Iniquum enim est, censemas, ut custodes potius chartarum, quam defensores rerum creditarum (ut præceptum est) iudicemur.

¶ Intra. ¶ Ferro enim abscondenda sunt vulnera, quae fomenta non sentiunt. ¶ Similiter & illi extorres debent fieri ab ecclesia, qui sacerdotali admonitione non corriguntur, dicente b. Domino [Auferite malum ex vobis.] Univerfa synodus surgens acclamavit. Ut ita fiat, rogamus. Dicitur est octies. Ita ferventur, & precamur. Dicitur est decies. Ut in perpetuum manent, & vestra auctoritate firmantur. Dicitur est duodecies. Exaudi Christe, Symmacho Papa vita. Dicitur est duodecies.

¶ 1 ¶ Oblationes ecclesie. In concilio ipso Gangrensi legitur, si quis oblationes ecclesie extra ecclesiam accipere, &c.

¶ 2 ¶ Nisi se. Hæc usque ad versum. Similiter. sunt adnotata ex Symmacho synodo.

¶ 3 ¶ Ita ferventur. Item hæc usque ad versum. Exaudi.

C. LVIII. ¶ Eadem plebsurum pana, qui ecclesie res & bona Episcoporum invadunt.

¶ Item in eadem synodo.

¶ Similiter e & hoc ad omnium ecclesiarum notitiam vestra cunctorum exhortatione & iudicio censemus pervenire, & ab omnibus firmiter teneri, quia Episcoporum res ecclesie non dubitantur esse, si in eorum facultatibus simili fuerit crudelitate grassatum; pervasores rerum memoratarum prædictæ canonum distributionis feriantur vindicta: ut qui moribus propriis, ac nulla conscientie castigatione corriguntur, saltem ecclesiasticæ & canonice vindictæ perfoendantur aculeis.

C. LIX. ¶ Res ecclesie Principum auctoritate distribui non possunt.

¶ Item ex lib. I. Capitulum Caroli & Ludovici Imperatorum, c. 8.

¶ Via d. juxta sanctorum Patrum traditionem novimus res ecclesie vota esse fidelium, pretia peccatorum, & patrimonia pauperum, cuique non solum habitata conservare, verum etiam multa, Deo opulante, conferre optamus. Ut e autem ab ecclesiasticis i. de dividendis a rebus ecclesie sapienter dudum conceptam amoveremus, statuimus, ut neque nostris, neque filiorum, &c. Deo dispensante successorum nostrorum temporibus, qui nostram vel progenitorum nostrorum voluntatem, vel exemplum imitari voluerint, nullam generis divisionem aut iacturam patiantur.

¶ 1 ¶ Ecclesiasticis. Sequitur, officio, que unquamque.

¶ a Tro p. c. 148. b Deut. 17. c 1. Cor. 5. c Tro p. c. 148. d Depositione p. 1. Anselm. l. 1. c. 43. e. al. in eadem.

¶ a Tro p. c. 148. b Deut. 17. c 1. Cor. 5. c Tro p. c. 148. d Depositione p. 1. Anselm. l. 1. c. 43. e. al. in eadem.

¶ a Tro p. c. 148. b Deut. 17. c 1. Cor. 5. c Tro p. c. 148. d Depositione p. 1. Anselm. l. 1. c. 43. e. al. in eadem.

¶ a Tro p. c. 148. b Deut. 17. c 1. Cor. 5. c Tro p. c. 148. d Depositione p. 1. Anselm. l. 1. c. 43. e. al. in eadem.

¶ a Tro p. c. 148. b Deut. 17. c 1. Cor. 5. c Tro p. c. 148. d Depositione p. 1. Anselm. l. 1. c. 43. e. al. in eadem.

¶ a Tro p. c. 148. b Deut. 17. c 1. Cor. 5. c Tro p. c. 148. d Depositione p. 1. Anselm. l. 1. c. 43. e. al. in eadem.

¶ a Tro p. c. 148. b Deut. 17. c 1. Cor. 5. c Tro p. c. 148. d Depositione p. 1. Anselm. l. 1. c. 43. e. al. in eadem.

in vestra, nos, in ipso capitulari est. Refertur enim ad homines, non ad officia.

2. ¶ Dividendis. In capitulari impresso legitur, non dividendis. In capitulis autem manuscriptis, que ad Episcopos provinciarum Rhemenfis, ac Rhotomagensis Ludovico Regi missa fuerunt, hæc habentur ad hunc locum pertinentia. Quia vero Carolus Princeps, Pipini Regis Pater, qui primus inter omnes Francorum Reges ac Principes, res ecclesiarum ab eis separavit atque divisit, pro hoc solo maxime est æternaliter perditus. Nam S. Eucherius Aurelianensis Episcopus, qui in monasterio S. Trudonis requiescit, in oratione postus, ad alterum seculum raptus, & inter cetera, que Domino sibi ostendente conpexit, vidit illum in inferno inferiori torqueri. Cui interroganti ab Angelo ejus ductore responsum est: quia sanctorum iudicatione, qui in futuro iudicio cum Domino iudicabunt, quorumque res abstulit & divisit, a me illud iudicium anima & corpore sempiternis poenis deputatus est, & recepit simul cum peccatis suis poenas propter peccata omnium, qui res suas & facultates in honore & amore Domini ad sanctorum loca in luminaribus divini cultus, & alimonis servorum Christi, ac pauperum, pro animarum suarum redemptione tradiderant. Qui in se reverens S. Bonifacium, & Fuldradum Abbatem monasterii S. Dionysii, & summum capellanum Regis Pipini ad se vocavit, eisque talia dicens in signum dedit, ut ad sepulchrum illius irent, & si corpus ejus ibidem non reperissent, ea que dicebat, vera esse concederent. Ipsi autem pergentes ad prædictum monasterium, ubi corpus ipsius Caroli humatim fuerat, sepulchrumque ipsius aperientes, visus est subito exiisse Draco, & totum illud sepulchrum interiurmentum est denigratum, ac si fuisset exustum. Nos autem illos vidimus, qui usque ad nostram ætatem duraverunt, atque videntur. Quod cognoscens filius ejus Pipinus, synodum apud Liptinas congregari fecit, cui præfuit cum S. Bonifacio legatus Apostolicæ sedis Gregorius nomine. Nam & synodum ipsam habemus, & quantum unquam de rebus ecclesiasticis, quas pater suus abstulerat, potuit ecclesiis reddere procuravit. Et quoniam res ecclesiis, à quibus ablatæ erant, restituere propter concertationem, quam cum Vvaifaro Aquitanorum Principe habebat, non prevaluit; precarias fieri ab Episcopis exinde petiit, & nonas, ac decimas ad restitutionem terrarum, & de unaquaque casta duodecim denarios ad ecclesiam, unde res erant beneficiatæ (sicut in libro capitulorum Regum habetur) dari constituit, usque dum ipsæ res ad ecclesiam revenirent. Unde & Dominus Carolus Imperator adhuc in regio nomine constitutus, edictum fecit, ut nec ipse, nec filii eius, neque successores, huiusmodi res agere attentarent. Quod manu sua firmavit, cui plenitudinem habemus, & de quo capitulum excerptum in libro capitulorum ejus, quicumque librum illum habet, & legere voluerit, invenire valebit. Hanc etiam relationem & inscriptionem habemus, & quidam nostrum etiam viva voce Dominum Ludovicum Imperatorem patrem vestrum referre audivimus. Huius historia mentio etiam est in vita B. Eucherii Episcopi Aurelianensis, & B. Rihoberti Archiepiscopi Rhemenfis. Quæ res est huiusmodi ecclesiasticarum bonorum de vestro, quam Carolus Martellus induxit, Pipinus autem & Carolus Imperator prohibuerunt, eodem libro primo Capitularium, ante capitulum istud 13, sic exponitur. Tempore Hadriani Papæ, & Caroli Magni Imperatoris, quando Paulinus Episcopus tenuit vices Apostolicæ sedis, in Aquis fuit factum istud capitulum, propter hoc, quia laici homines solebant dividere episcopia & monasteria ad illum opus, & non remanisset ulli Episcopo, nec Abbati, nec Abbatibus, nisi tantum, ut velut canonici & monachi viverent.

Cum ergo præter conscientiam Episcoporum, vel ipsorum, non potest moti commissa sunt, quibus prohibetur oblationes ecclesiarum, vel aliorum, re, siquæ de apparet, quod cum Episcopis, consensu, quibusdamque partibus distribui.

Huius interpretationis videtur, contrariè autem illa illa concilii IV. cap. 32.

C. LX. ¶ Nihil de iure sua diocesi Episcopi præsumant.

Constitutum est ad præsentem concilio Episcopos, quos ceteras suas ita regere, ut nihil ex earum iure præsumant auferre; sed iuxta priorum auctoritatem, non omnium, tam de oblationibus, quam de tributis, & aliis, quibus tertiam consequantur. Quod si amplius quædam ab eis præsumptum extiterit, per concilium redemptum appellandis aut ipsi conditoibus, aut certe per quos eorum, si jam illi à saculo discesserint.

C. LXI. ¶ Possessiones ecclesiarum alienandi licentia.

Item Symmachus Papa ad Casarium fratrem, c. 1.

Possessiones, que sunt uniusquisque ecclesie propriæ, dicitur aut aliqui arbitrio, alienari quibusdam, atque distraktionibus, vel sub quoquoque argumnto patiuntur, nisi forte aut clericis honorum, aut monasteriis religionis intuitu, aut certe propter necessitates largiri fuerint: sic tamen, ut hæc ipsa non petunt, sed temporaliter perficiantur.

Sed illud Tolosani concilii ita intelligendum est, ut Episcopi, ter quartam, vel tertiam, que secundam locorum decem partibus, nihil contingant.

C. LXII. ¶ A clericis & piis locis patrum, quædam Episcopis non exigat.

Unde in concilio Leonis Papa IV. c. 1. statutum est.

Nulli & Episcoporum liceat à subiecto sacrorum

alio quolibet clerico, & piis locis, statuta patrum exigere, aut super se posita in eis imponere. Sed cum optimus sit perfectior, ut patrum, ut universæ sibi oves commissa à se maxime, ut que in necessitatibus adjuventur, non illi, quibus opprimantur, quia Dominus patrum nos docuit, & omnibus ministrare, non remanere vel avaritius delectari.

C. LXIII. ¶ De redditibus ecclesiarum, quæ pro clericis est distributa.

Item Gregorius Leoni Episcopo Casanenſi lib. 7. epist. 7.

Ad hoc locorum gradus rationis ordo distributus, iudicia esse constituit, ut nec præpositi in quibus se frustra valeant occupare subiectos; nec iterum contra suos præpositos effrenata sit licentia, & 7. ¶ Volumus igitur, ut quidamque ex rebus, vel quolibet alio titulo fortissimè quartam exinde portionem sine diminutione habeas segregare, atque eam secundum Dei clementiam, byteris, Diaconis, ac clero (ut tibi visum fuerit) dividere.

C. LXIV. ¶ Episcopos turpis laici gratia, & a monachis vel clericis suis exigere debet.

Item ex septima synodo, c. 4.

Prædicator veritatis Paulus non derivat, sed plus, ac si canonem ponens Episcoporum, ter tertiis, imò vero & omni sacrate multatissimè.

à Barb. l. 3. c. 209, f. 203, f. 215. b. al. decimas reddunt. h. c. 13. tit. 12. Anst. l. 6. c. 207. d. al. hinc non veniunt. l. 4. tit. 21. Anst. l. 6. c. 166. f. in consuetudine est. l. 1. c. 1. l. 1. c. 67. l. Anst. l. 6. c. 161. Poly. l. 4. tit. 1. m. plenitudinis. w. r. p. 1. p. 7. m.

faciliter peribit: [Argentum & aurum, aut vestem nullas concupivi. Omnia ostendi vobis, quoniam sic laborantes oportet suscipere infimos, beatus existimus a dno, quam b accipere.] Propter quod & nos edocuit ab e, de hinc Episcopum nullatenus turpis luci gratia exoptare 1 ad excusandas exultationes in peccatis exoptare aurum vel argentum, aut aliam speciem ab Episcopis, vel clericis, vel monachis, qui sub ipso sunt. Ait enim Apostolus. [Iniqui regnum Dei non possidebunt: nec debent filii thesaurizare parentibus, sed parentes filiis] & 7. Precepit enim & d Petrus Apostolorum summus: [Pascite, qui in vobis est, gregem Dei, non coacte, sed spontaneè secundum Deum; non turpis luci gratia, sed voluntariè: neque ut dominantes in cleris, sed forma facti gregis. Et cum apparuerit princeps pastorum, percipietis immarcescibilem gloriam coronam.]

Capit hoc ante citatur ex sexta synodo. Est autem in scriptura ex vestro Anastasio, ex qua nonnulla hic sunt addita, tempore, monacha.

1. Exoptare] Verba Græca, & c. *Exoptare] Verba Græca, & c. Exoptare] Verba Græca, & c.*

Ubi autem quod in fine capituli Symmachii ponitur. [Hæc ipsa non pepercit, sed temporaliter profuerunt.] ad personalem tantum possessionem, clericorum videlicet & pauperum, non ad monasteria referenda est.

7 pars. Quoniam vero sit grave apud Deum decimas, & oblatim, ac primitias sacerdotibus non servare, audiverat Hieronymus & Augustinus apparet.

C. LXV. Reus apud Deum habetur, qui decimas sacerdotibus non servavit. *At namq; Hieronymus in comment. ad e. 3. Malachiam.*

Revertimini ad me, & revertar ad vos, dicit: e. Dominus exercituum: & dixit, in quo revertemur? si attinge homo Deum, quia vos configitis me: & dixit, in quo configitis te? in decimis & primitiis. [In penuria vos malecistis: & me configitis gens tota.] Nunc sequamus ordinem prophetiz. [Quia mihi non reddidistis decimas & primitias, idcirco in fame & penuria malecistis: & vos me supplantastis, atque privastis gens tota.] Pro 1 gente, quæ in Hebraico scribitur [17] annu huc transfalerunt, & c. pro 17, & c. est sensus. Ecce annus expletus est, & nihil in meos thesauros, sed in vestra horrea comportastis: & pro decimis & primitiis f, quæ parva erant, si à vobis darentur, uberitatem possessionum vestrarum, & omnem frugum abundantiam perdidistis. Vt autem sciatis me hoc irascite perfectum, quia fraudastis me parte mea, honor vos, atque commoneo, ut inferatis decimas in horrea, & hoc est, in thesauros templi, & habeant sacerdotes atque levitæ, qui mihi ministrant cibos, & probe me, si non tamen pluvias effuderit, ut cataracta cæli aperire esse credatur: [Et effundam vobis benedictionem usque ad abundantiam.] Verbum effusionis, nominem largitatis ostendit. Sed fieri potest, ut agros irrigantibus pluvias sit quidem fertiliras, verum aut locustæ, aut breves, aut zugo, aut cruce destruant, & labores hominum pereant. Propterea jungit, & dicit. [Et increpabo pro vobis devorantem.] locustam videlicet, & reliqua quæ dirimunt, [Et non corrumpet fructum terre vestræ.] & c. Si quando famës & penuria, & rerum omnium egestas opprimunt mundum, sciemus hoc ex

Dei ira descendere, qui in pauperibus, si non accipiant elemosynam, fraudari se loquitur: & suas a possessiones possimus decimas & primitias interpretari. Quis doctus & eruditus legem Dei potest ceteros erudire, non debet sua assignare prudentia, ingenioque, quod possidet: sed gratias agat primum Deo, qui cuncta largitur; deinde sacerdotibus ejus, ac magistris, à quibus ductus est. Si enim non egerit gratias, sed sibi scientiam vindicaverit, in penuria maledicetur. Quod si intelligens largitorem Deum, & agens his gratias, per quos à Deo eruditus est, humiliaverit se, & in horreum Dei intulerit cibos, hoc est, scripturæ sanctæ alimenta in ecclesia populis ministraverit, statim aperientur super eum cataractæ cæli, & effunderet pluvia spiritualis: & mandabit Deus nubibus suis, ut pluant super eum iunbrem: & abundantiam rerum omnium profuerit.

1 ¶ Pro gente] Hæc usq; ad verf, Ecce annus, addita sunt ex B. Hieronymo ad sententiam integritatem.

2 ¶ Et suas] In originali se legitur, fraudari se loquitur, & sua portione privari. Possimus decimas & primitias etiam sic interpretari. Sed ab glossam non est mutatum. Alia vero quadam emendata sunt.

C. LXVII. Quod decimas sacerdotibus. *Item Augustinus serm. 219. de tempore.*

Decimæ a tributa sunt egentium amittarum. Quod si decimas dederis, non solum abundantiam fructuum recipies, sed etiam finitatem corporis & animæ consequeris. Non igitur Dominus Deus premium postulat, sed honorem. Deus enim noster, qui dignatus est totum dare, decimam à nobis dignatus est recipere, non sibi, sed nobis sine dubio profuerit: sed si tardius dare peccatum est, quanto pejus est non dedisse? De militia, de negotio, de artificio reddet decimas. Cum enim decimas dando & terrena & celestia possis premia promereri, quare pro avaritia duplici benedictione fraudaris? Hæc enim Dei iustissima consuetudo, ut si illi decimam non dederis, tu ad decimam revoceris. Dabis impio militi, quod non vis dare sacerdoti. Benefacere semper Deus paratus est, sed hominum malitia prohibetur. Decimæ enim ex debito requiruntur, & qui eas dare noluerit, res alienas invasit. Et quanti pauperes in locis, ubi ipse habitavit, illo decimas non dante, fame mortui fuerint, tantorum homicidiorum reus ante tribunal æterni iudicis apparebit, quia rem à Deo pauperibus delegatam suis usus relevavit. Qui ergo sibi aut premium comparare, aut peccatorum delicta indulgentiam promereri, reddat decimam: etiam de novem partibus studet elemosynam dare pauperibus.

¶ Capit hoc confectum est ex locis B. Augustini in serm. 219. (qui est primus Dominica xii. post festum Trinitatis) & serie verborum, & verbis ipso sape mutatis: eodemq; modo apud Anselmum habetur.

C. LXVII. Scipsum vendentem, qui evangelicantibus necessaria subtrahit. *Item Hieronymus in comm. ad e. 3. epistola ad Elyan. in fin.*

Apostolicis viris, & Evangelizatoribus Christi in necessariis usus nolle tribuere, sterilitatis seipsum est condemnare.

C. LXVIII. ¶ Liberos est clericis decimas monachis concedere. *Quod autem decimas Episcoporum consensu monachis licet tribuatur, B. Hieronymus Damas. Papa scribit, dicens.*

¶ Noniam quidquid habent clerici pauperum est, & domus illorum omnibus debent esse communes, susceptioni peregrinorum & hospitem invigilare debent, maxime curandum est illis, ut de decimis &

a. ex hinc, v. 17. In scriptura autem citat tanquam sententiam Domini, B. Psal. 140. c. 1. Corin. 6. 2. Corin. 12. d. 1. Pet. 4. Malach. 1. et primivm, B. ab horron 1764.

a. Augustinus, Pol. 1. 3. 11. 11.

oblationibus, cenobis & xenodochis, qualem volumus & poterint sustentationem impendant. Libentius est enim monachis, & spiritalibus vris Deum timentibus & contentibus, decimas & oblationes, cum laque remedii concedere, & de parte suo in dominium illorum, & ulum transferre, nec tam in pauperibus paupertatem, quam religionem attendere. Quod autem beatitudo tua quassivir, utrum istos decimarum & oblationum secularibus provenire possit, novit vestra sanctitas omnino non licere, protestantibus hoc divinis auctoritatibus paterno canonum. Quam ebreum, si aliquando fuerint ab his male detenta, qua divini juris esse noscuntur, & in ulum transferantur monachorum & servorum Dei, Episcopo tamen loci illius praebeante consensum, confirmantur eis omnia perpetua firmitate & stabilitate subnixia. *¶* Clericos autem illos conveni ecclesiae stipendiis sustentati, quibus parentum & propinquorum nulla suffragantur. Quia autem bonis parentum, & opibus sustentati possunt, si quod pauperum est, accipiunt, sacrilegium profecto committunt, & per abusionem talium iudicium sibi manducant & bibunt.

¶ Supra etiam i. g. clericos, pars huius capituli citatur ex B. Hieronymus, in cuius, qua extant, scriptis nihil huiusmodi inveniuntur.

¶ De praedictis autem, qua a ceteris eorum coluntur, sic definitum in Moguntina concilio, [Quaestio sunt praetera, &c.] supra ead.

QUESTIO II.

*D*e capellis vero, qua ab eis possidentur, quod per eorum institutionem a sacerdotibus sint gubernanda, Ioannes Papa probat, scribens Isaac Syracusano Episcopo.

C. I. ¶ Presbyteri in monasteriorum ecclesias per Abbatem instituantur.

Vlris literis charitatis vestrae, quibus satis perpenderit, quanto studio huic sanctae sedi reverentiam exhibetis, non modice gavisi sumus. Nunc itaque super ea qua consultuimus, ut charissimo fratri, benigne discretum consilium damus. Delegavit enim nobis pia mansuetudo vestra, utrum ecclesiae pro quiete monachorum a sanctis conciliis, catholicisque Episcopis eis traditis, per sacerdotes ab eis ordinatos & investitos debeant institui. Adidit quoque fraternitas tua, licet & seditionem inter clericos, monachosque ex hac causa non modicam esse ortam: quod investigatione versuti hostis esse factum nemo ambigat. Habet *b* enim mille nocendi modos, nec ignoramus alluitas eius. Conatur namque a principio ruina suae unitatem ecclesiarum dulcedinem, invidiam vulnerare, sanctorum operum dulcedinem, invidiam felle inficere, & omnibus modis humanum genus evectere & perturbare. Delet enim fas, & erubescit charitatem, quam in caelo nequivit habere, homines constantes ex lucea materia tenere in terra. Vnde oportet (quantum fragilitati nostrae conceditur) ut omnes aditus nocendi eius versutus diligentissime munitimus, ne mors ingreditur per portas nostras. Consilio itaque malorum fratrum diligenter exquisito decrevimus, ut amodo ecclesiae monachis traditae per suos sacerdotes instituantur. Divina enim leges habent, & secularis, ut cuius est possessio, eius fiat institutio; & si in dando, quod majus est, facilis fuit charitas, sit facilior in concedendo, quod minus est, sancta largitas. Majus enim fuit possessionem dare, quam sit investituram concedere. Quo modo possessoris iura cognoscuntur, & suorum & rerum sibi tributa redduntur, ubi quod suum est, per alterum datur, & cum voluerit, auferitur? Humanis moris est illud vereri, cuius iudicio & voluntate nunc

a i. g. clericos. In regula monachorum, c. de paupertate. habentur quaedam similia. b c. c. c. c. el. suorum sibi.

erigitur, nunc deprimatur. Vnde sit, ut in partem Episcopi ad serviendum sacerdos proclivior fiat: & sic Episcopus, quod sancte & religiose dederat, quantum sua auctoritate ad se trahat. Sic itaque privatam auctoritatem quam consecutus fuerat, tum quia haec dicitur, ut fecit quod dederat, tum quia pravorum sacerdotum discordias, & scissuras amantium, lites & dissensionum inter Episcopos seminantium, verbis minus factis, sed factis, quod prius fuerat molestatur lucra, postea stante conari quaedam usurpatione ex toto auferant. Quorum avertentes *b* caliditates, & huiusmodi simulationes, deinceps omnibus licentiam monachorum suarum ecclesiarum investitores fieri: in tantum in concilio synodi, si contra sacerdotium agere peccatum multentur, & felici mucrone Episcopi sacerdotum culpa recedant.

¶ Caput hoc est cum aliis, qua ex antiquo codice multipliciter sunt habita: ex cuius codicis exemplo & analogia, si quis sine emendata.

Hic auctoritate monachi conceditur investitura suarum ecclesiarum. Sed videtur contra Virbanus Papa II. decessit.

Post haec verba in exemplaribus, in quibus non sunt, sunt e. sane. In quatuor autem his interpositis palam videtur, quod agitur, & hoc prior est in concilio Moguntino primo, sententia repetitur in 2. c. 10. & in 3. c. 17.

C. II. P. A. L. E. A.

Admonemus *c*, atque precipimus, ut decimas non dari Deo non negligatur, quas ipse Deus constituit: quia timendum est, ut quisquis Deo decimas subtrahat, ne forte Deus per peccatum auferat ei necessaria sua.

C. III. ¶ De eodem. P. A. L. E. A.

Item Nicolaus Papa II. epist. 100.

Precipimus, ut decimas & primitias, seu oblationum vivorum & mortuorum ecclesiis Dei dantur a laicis, & ut in dispositione Episcopi, quibus quis retinuerint, a sanctae ecclesiae communitate parentur.

C. IV. ¶ De eodem. P. A. L. E. A.

Item Leo Papa.

C. V. P. A. L. E. A.

Item Ambrosius sermone primo de Quadragesima.

Nam qui Deo non vult reddere decimas, quibus nunt, & homini non studet reddere, quibus eo abstulit, non timeri adiu Deum, & ignominiam verae poenitentiae, veraque confessio. In talibus potest veram & tacere elemosynam.

¶ Habetur in sermone primo de Quadragesima, etiam Ecce nunc, qui cum aliis B. Ambrosii sermone praesertim datur in biblioteca Vaticana, ac sermo praesertim in Bibliotheca Ambrosiana.

C. VI. ¶ Abbatem absque Episcopi consensu in parochialibus ecclesiis presbyterum non ordinet.

Item Virbanus II.

Sane quia monachorum quidam Episcopos ad auferre contendunt, statumque, ne in parochialibus ecclesiis, quas tenent, absque Episcoporum consensu presbyteros collocent, sed Episcopi parochiarum, cum Abbatum consensu sacerdoti committantur, modo sacerdotes de parochia quidem cura ad monasterium pertinentibus debeat exhibeant, & sic sua cuique iura serventur.

a aliter dicitur. b aliter dicitur. c dicitur in par. 2. 197. Pam. l. 2. c. 17. d. aliter dicitur. hoc 8. dicitur. e. aliter dicitur, oblationum.

parochialis ecclesie Presbyteri per Episcopos instituitur, qui eis respondeant de animarum cura, & his que ad Episcopum pertinent.

C. VII. *Quæstio de monachorum Ecclesia Episcoporum subdantur regimini.*

Item ex Concilio apud Florentiam habito.

Statuentium nobis est, quatenus ecclesie quorumcumque in singulis parochiis sint, Episcoporum, ut deest, divinitus subdantur regimini, eisque debita obsequia exhibeant.

Item Urbanus Papa prohibet investituram parochialium ecclesiarum per monachos fieri, quas Ioannes Papa eis concessit. Sed illud Ioannes Papa intelligendum est de illis capellis, que cum omni iure suo ad Episcopum monacho conceduntur. Istud autem Urbanus intelligit de illis, que ab Abbatibus in propriis parochiis adificiantur in illis, vel in castellis suis.

QVÆSTIO V.

¶ Volens contra ordinis rationem, ut inter secundam & tertiam questionem quæstio sit posita. Et in omnibus antiquis exemplaribus, exceptis duobus per vetustatis, in secunda quæstione sunt ordinati canonibus, quibus constat quinta quæstio: deinceps sequitur tertia & quarta cum suis capitulis, ut in vulgatis codicibus: tum tertia Gratiani, que in vulgatis habentur inter sextam quæstionem, & confectio, saltem quædam quæstiones: reliqua vero sextam.

Veniunt hinc, que in notis, & in quæstione, ex præfatione, cum casu facta præfatione est. Et postea Gratiani ista idem in notis mutata, quæ arguunt non quæstiones quædam, sed quædam de illis, que in fine secunda dicitur. Quam ab casibus, asperitatem adferunt illorum duorum capitulum, & sequuntur aliam citandam canonibus sub quinta quæstione, restant est nihil sit mutandum.

¶ Item, est, quæ territoria habent, tamen potestatem gubernandi populorum, & spirituales ministrandi non habent. Quod etiam de Episcopo intelligendum est.

C. I. *¶ Episcopus qui in alterius diocesi ecclesiam adificat, eius consecrationem sibi vindicare non valet.*

Vide Nicolaus Papa ait.

¶ Quis & Episcoporum in aliena civitatis territorio pro quacunque suorum opportunitate ecclesiam adificare disposuit, non præsumat dedicationem facere, quæ illius est, in cuius territorio ecclesia allurgit. Adificatori vero Episcopo hæc gratia referretur, ut quos desiderat deinceps in re sua ordinari, ipsos ordinet, in cuius territorio est, vel si ordinari iam sunt, ipsos habere acquiescat, & omnia ecclesie ipsius gubernatio ad eum, in cuius civitatis territorio ecclesia fuerit, pertinebit.

¶ Antonius circa ea Anasius, in cuius in cap. ser. idem legitur.

C. II. *¶ Basilica noviter condita ad Episcopum pertinet, cuius conventus esse constituit.*

Item ex Concilio Toletano IV. c. 30.

¶ Possessio & territorii conventum non admittit: ideoque basilicæ, que novæ conditæ fuerint, ad eum proculdubio pertinebunt Episcopum, cuius conventus esse constituit.

¶ Conc. 3. concilii quædam Toletani se habet. Sicut dicere fecim alienam tricennalis possessio tollit: ita territorii conventum non admittit, &c. ut in cap. 3. supra dicitur.

C. III. *¶ Adificatus Episcopo in diocesi alterius ecclesiam consecrare non licet.*

Item Gregorius in l. 1. epist. 19, ad Ioannem Subdiacolum.

¶ al. confirmatio. b. Anst. l. 1. c. 3. c. 3. supra. c. 3. supra. d. 3. supra. e. 3. supra. f. 3. supra. g. 3. supra. h. 3. supra. i. 3. supra. k. 3. supra. l. 3. supra. m. 3. supra. n. 3. supra. o. 3. supra. p. 3. supra. q. 3. supra. r. 3. supra. s. 3. supra. t. 3. supra. u. 3. supra. v. 3. supra. w. 3. supra. x. 3. supra. y. 3. supra. z. 3. supra.

¶ Item Gregorius in l. 1. epist. 19, ad Ioannem Subdiacolum.

¶ al. confirmatio. b. Anst. l. 1. c. 3. c. 3. supra. d. 3. supra. e. 3. supra. f. 3. supra. g. 3. supra. h. 3. supra. i. 3. supra. k. 3. supra. l. 3. supra. m. 3. supra. n. 3. supra. o. 3. supra. p. 3. supra. q. 3. supra. r. 3. supra. s. 3. supra. t. 3. supra. u. 3. supra. v. 3. supra. w. 3. supra. x. 3. supra. y. 3. supra. z. 3. supra.

¶ Lator a presentium Ioannes, frater & coepiscopus noster, indicavit nobis, quod quidam Imperatoris Episcopus aucto temerario in diocesi ipsius oratorium construxerit, idque sine præcepti auctoritate contra morem prædilecti dedicavit. Missasque illic publicas celebrare non metuat. Quam rem cum summa te celebrata, ac diffinitio convenit emendare, nec ulterius tale aliquid attentare permittimus.

¶ Nosker. *¶ In loco in epistola ipsa interjunctum multa. Quod de iure ordinandi, non possident intelligendum est. Hæc auctoritatibus facile perpendi potest, quod sine Abbatibus, sine Episcopis in suis castellis, vel villis ecclesias adificaverint, non idem Episcopi, in cuius diocesi fuerint, conventus admittitur: & idem facientes, iuxta illud Urbani & Nicolai, in eis non nisi per Episcopos, cum consensu tamen & electione adificiantur, ordinari possunt.*

QVÆSTIO III.

¶ Vad autem prescriptione temporis omnia iura tolluntur, prohibetur auctoritate Chalcedonensis concilii, & Gelasii Papa, & Toletani concilii. Prima hæc est.

C. I. *¶ Russicana parochia apud Episcopos, que eas possident triginta annis sine violentia, permittuntur immobiles.*

¶ Per e singulas ecclesias & parochias russicanas, sive in possessionibus, manere immobiles apud eos qui eas retinent Episcopus decernimus: & maxime si sine violentia eas jam per triginta annos tenentes gubernaverunt. Si vero intra triginta annos facta fuerit, aut fiat de his dubitatio, liceat eis, qui se dicunt laicos, propter eas movere apud synodum provincie certamen.

¶ Caput hoc est in præfata versione, que est in collectione Istorici, atq. ex ea cum duabus Vaticanis eiusdem collectionis edictis collata est emendatum.

¶ Ecclesie. *¶ Apud Bassanum in codicibus manuscriptis legitur, xab' ead' l'io' i'ra' p'p'io, id est, in unaquaque provincia. Sed in Græco canone vulgato, xab' ead' l'io' x'ap' p'p'io.*

¶ Sive in possessionibus. *¶ Græci est, & p'p'io' x'ap' p'p'io' x'ap' p'p'io, id est, parochias que in ruribus, aut que in vicis & pagis sunt.*

C. II. *¶ Triginta annis ab Episcopi possessione, immobiles permittuntur diocesi.*

¶ Item Gelasius epist. 2. ad Sicardos, c. 11.

¶ Præfatum e nostrorum auctoritas emanavit, ut facultates ecclesie Episcopi ad regendum habeant potestatem: ita tamen, ut viduarum, pupillorum, atque pauperum, nec non & clericorum stipendia distribuere debeant. Hoc etiam eis sitimimus dari, quod hæcenus decretum est: reliquum sibi Episcopi vindicent, ut, sicut antea diximus, peregrinorum atque captivorum largiores esse possint. Idem ibid. c. 11.

¶ Illud f etiam annecti placuit, ut si, quod abbat, facultates ecclesie, nec non dioceses ab aliquibus possidentur Episcopi, iure sibi vindicent, quod tricennalis lex conclusit: quia & filiorum nostrorum Principum ita emanavit auctoritas.

C. III. *¶ Territorii possessio conventum non admittit.*

¶ Item ex Concilio Toletano IV. c. 30. ¶ Sicut & diocesim alienam tricennalis possessio tollit. Ita territorii conventum non admittit.

a. Anst. l. 1. c. 3. p. 1. ut. b. celebratio. c. 3. In Chal. c. 17. & in sexta syn. c. 3. Poly. l. 1. tit. 11. Anst. c. 26. Bur. l. 1. c. 148. p. 3. c. 108. Panorm. l. 1. c. 64. d. Albarcator. e. Poly. l. 1. tit. 12. l. 1. p. 3. c. 147. f. h. g. a. c. 1. l. 1. p. 3. cap. 144. Bur. l. 3. c. 149. Panorm. l. 1. c. 65. g. sup. ead. g. 1. possessio. Poly. l. 1. tit. 12. Anst. l. 1. c. 67. Bur. l. 3. c. 147. l. 1. p. 3. c. 144.

1 ¶ Territorium] In vulgari loquutione, possessio : que ab est à vestitu, à hereditate, & Panormia, & codicibus conciliorum impressis, à manuscriptis.

2 ¶ Non admittit] Sic in editionibus conciliorum Colonien- sium, & codice regio, & vestitus Gratiani exemplaribus, & in Panormia. Verum in duobus editionibus conciliorum Parisiensibus, & apud Ivenem habetur, non admittit, & in duobus codicibus Vaticanis, & apud Barchinam, non admittit.

C. IV. ¶ Trienniali possessio intra unam provinciam servari debet.
Item ex eodem, c. 33.

Quicumque a Episcopo alterius Episcopi diocesim per triginta annos sine aliqua interpellatione possiderit, quamvis 1 secundum jus legis ejus non videatur esse diocesim, admittenda non est contra eum actio reposcendi. Sed hoc intra unam provinciam 2, extra vero nullo modo, ne dum diocesim defenditur, provincialium terminis confundantur.

1 ¶ Quamvis] In concilio impresso cum manuscriptis collato legitur. Quia secundum jus legis ejus videtur esse diocesim, admittenda non est. Sed hoc in ista parte etiam clarioribus verbis possederit. *scilicet, eam teneat* : quia secundum jus legis ejus videtur esse diocesim, & admittenda non est, &c. Barchinensis autem, quamvis secundum jus legis ejus videtur esse diocesim. In Panormia vero quemadmodum apud Gratianum.

2 ¶ Provinciam] Auctor glossa interpretatur, id est, diocesim. Et in variis conciliorum editionibus, & duobus codicibus Vaticanis legitur, parochiam, qua voce sive diocesi significatur, ut in Concilio Apostolorum 14. Episcopo non liceat alienam parochiam propria relicta pervadere : & in concilio Antiocheno, c. 21. vocem *parochiam* alii viderunt parochiam, alii diocesim, omninoque in Toletano haec voces confunduntur, ut Toletano 3. c. 28. & Toletano 4. c. 32. & 31. Barchinensi 2. c. 2. Et in hujus capituli initio vox, diocesim, parrem quandam, id est, parochiam, significat. Verum in codice conciliorum Lucensi regio, & vestitus exemplaribus Gratiani, & Panormia, & apud Ivenem, p. in margine est, provinciam.

2 pars. Ecce his auctoritatibus probatur, quod possessionis & gubernationis jura prescriptione tolluntur.

Sed idem Geladius contra testatur scribens Maximo & Eusebio Episcopis.

C. V. ¶ Status parochiarum nec praesumptione, nec temporis praescriptione mutari potest.

Licit in regulis continentur antiquis, parochias univ-
ersae ecclesiae pristina dispositione deputatas nulla posse ratione convelli, ne per consuetudinem pessimam, exempli mali temeritate crescente, universalis confusio nascatur; tamen etiam decretis nostris ante non multum temporis definitis, omnia iustissima, quae taliter fuerant invala, restitui. Sed quia temeritas pervadentium legem sibi posse putat generari, si sceleris sui pertinaciam retentionis adiungat, ea quae inter fratrem & coepiscopum nostrum Constantinum Anuscanz 1 ecclesiae sacerdotem, & inter nuntios & directos ab Anconitano Pontifice decrevimus, per vos impleri cupimus, tunc formam in ceteris cognitionibus, quae sit sequenda, perscrupimus. Nulla igitur praesumptione statum parochiarum, qui perpetuae aetatis firmitate duravit, patitur immutari : quia nec negligentia Pontificis, nec temporalis objectio (quia per incuriam forte generatur) neque ignavia faciente contentus adhibitus, nec subrepente et supplicatione precepto divellere potest semel diocesim constitutam : ex qua semper ad regenerationem, atque configurationem plebs devota convenit. Territorium 2 etiam non facere diocesim, olim noscitur ordinatum.

a Poly 13. tit. 12. An[13. a. 21. Barch. l. 1. c. 67. Ivo p. 3. c. 91. & p. 3. c. 97. Panorm. l. 2. c. 67. b Ivo p. 3. c. 97. c al. & directi, d An[14. c. 31. e al. subripiente.

1 ¶ Anuscanz] In vestitus codicibus, variis leguntur etiam Canuscanz, Camulcanz, Tamuscanz.

2 ¶ Territorium] Haec reserantur etiam ab Anuscanz non ab Ivene.

¶ Multipliciter distinguuntur. Sunt quaedam diocesis, quae certis limitibus distinctae sunt : haec nullo modo praescribi possunt. Aliae vero, quae non sunt certis limitibus distinctae, & de quibus certa definitio non aliter praescribit, prescriptione tolluntur.

C. VI. ¶ Laminis possessionis praescribi non potest.
Unde Innocentius Papa.

Inter a memoratos fratres nostros, Fulgentium, Riggitanum & Honorium Cordubensem Episcopos, sentio agitata est propter parochiam balthicae quaedam horum alter Cellanensem 1, alter Riggitanensem 2 asseruit. Et quia inter utraque partes haecmet ipsa actio ventilata b est, cujus quamvis ventus nullum juris praedictum afferret ; ideo ne ab alterutra inter eos nostra devocaretur sententia, praescribimus synodalia decreta perfecta sunt. Quoniam actus praemonet ita oportere inhiberi cupiditate, ut quis terminos alienos usurpet : ob hoc placuit, ut in his partes inspectores ad viros mittendos, ita ut in ecclesiis possidentibus (si tamen basilicam veterem legimus praefixus monstraverit) ecclesiae, cujus est actio, etiam sit aeternum dominium. Quod si in his legimus eandem basilicam, non concludit, sed tam legimus parochiam, non valet, quia illi tricenalis obsequium imponit, & praesulum Romanorum dicitur praescribi. Hoc enim & secularium Praepositorum praescribitur, & praesulum Romanorum dicitur praescribi. Sin vero intra metas tricenalis obsequium alienos terminos basilicae iniusta retentio repertis Episcopis juri sine mora restituerit.

¶ Caput hoc exrat in concilio Hispalensi c. 2. & in aliis aliis dicit.

1 ¶ Cellanensem] In concilio impresso, ac manuscripto legitur Cellanensem : & Plinius lib. 3. c. 1. inter oppida omnium Hispalensium numerat Cellicam.

2 ¶ Ita ut diocesim] In concilio editionibus, & codicibus Vaticanis legitur, ita ut, si in diocesim praescribitur tam basilicam veteribus lignis limes praevallus, & praesulum monstraverit ecclesiae, &c. item, in codice Lucensi nisi quod loco diocesis, praevallus habetur praesulum.

C. VII. ¶ Spatia, quae definita fuerint, non praescribi non possunt.

Idem Geladius Papa, iussit Episcopos.

Dilectio b tua studeat quaeris omnium ecclesiarum veritate, ut si de spatiis, de quibus non est contentio, definitio dudum certa procedat, non merata fervetur : alioqui si nihil unquam definitum terminatum, tunc de prescriptione temporum, pars confidit, praebet sacramentum : ut terminus quae hactenus possidisse probatur 1, praescribitur offerret.

3 pars. Potest etiam aliter distinguere. Si auctoritate usurpat, quia nullo titulo possidere videtur, non potest. Et in hoc casu intelligenda est illa definitio lasti : [Temporalis objectio, quae per incuriam, per negligentiam potest divellere diocesim sineel cognoscitur, & non est, si nullo titulo, sed sola inscriptione cum possessione vero iudicio auctoritate, & praescriptione longius possidere caperit, tunc temporalis objectio aliter intelligitur.

a In concilio Hispalensi 2. c. 2. Poly. l. 8. tit. 10. Barch. l. 1. c. 97. b al. vendicata. c al. definitio. d al. inspectio. e al. iustitiam. f al. g al. repetenti. h Ivo p. 3. c. 91. & p. 3. c. 97. i al. probabatur.

C. VIII. *Deben privilegia xxx. annis possid. fa. immobilitas abferant.*

Placuit hunc hanc, magisque synodo, ut res & privilegia, que Dei ecclesie ex longa consuetudine pertinent, & sive a divæ recordationis Imperatoribus, sive ab aliis Dei cultoribus in scriptis donata, & ab eis per annos xxx. possessa sunt, nequaquam a potestate prædicam eorum quæcumque persona secularis per potestatem subtrahatur, aut per argumenta quælibet auferat: sed sint omnia in potestate acquisita & præfatis ecclesiæ, quæcumque intra xxx. annorum spatium ab ecclesiis possessa fuisse noscuntur. Quisquis ergo secularium & contra præfatum definitorem egerit, tanquam sacrilegus judicetur, & donec se correxerit, & ecclesiæ propria privilegia se res restituerit, anathema sit.

Quod hic tribuitur Gelasio, habetur in synodo oitava, habita ab Hadriano II. c. 11. & ea citatur, apud Anselmum & Polycarpum. Sed manuscripti codices Gratiani concordant cum vulgato.

¶ Scularium] In vulgata legatur, Quisquis ergo clericorum & secularium sed ab ipsi illa dua voces, clericorum, vel, ab aliquo veniit, & ab ipso concilio manuscripto. In omnibus impressis legitur, Qui contra fecerit, ut sacrilegus judicetur, & donec talia privilegia, &c.

C. IX. *Episcopi non possunt, qua xxx. annis possidentur.*
Idem Episcopi Dardania inter cetera sequit.

Post 40 quingentes annos constituta Christi quosdam audio velle libertate, cum xxx. annorum lex hominum non possit abstrumpi.

Capitulum legitur in epistola Gelasii, que extat ad Episcopos per Dardaniam. Nicolaus I. in epistola ad Episcopos Gallicæ, eorum titulum est. Quamvis singularum, naper, ut dicitur, est, impressa in appendice bibliothecæ, citat ex epistola Gelasii ad vicarium. Desultorius Cardinalis & Anselmus abbas Gelasium citant.

¶ pars. Item si de rebus ecclesiæ controversia mota est, & de iure subsistat, est impugna, tamen qua non sua, sed defensionis adhibere possidet caput, circumscripto peritior silentium imparet: nra ratione, ut suspensio præscriptio non a tempore definitio, sed a decessu defensionis exordium finiat.

C. X. *Vita irriti dispendium non poterit pertinere ad tricenarium tempus.*

Unde in Toletano concilio IX. c. 8. statutum est.

¶ Si sacerdotes & vel ministri, dum gubernacula ecclesiæ administrare videntur, contra patrum sanctissimas functiones de rebus ecclesiæ defuisse aliquo dignoscuntur, non ex die quo talia scribendo decreverunt, sed ex quo talia moriendo definita reliquerunt, suppurationis ordo subsistat. Nunquam enim i poterit ad tricenarium f temporis pertinere vita irriti hoc iudicantis, quia status contractuum initia non sumplit ab origine æquitas.

¶ Nunquam enim] Sic in vetustis etiam codicibus Gratiani, & in codice consistorum Lucensi regis. In duobus Vaticanis est quidem dictio tricenarium, sed in ceteris verbis aliquo videntur. In concilio vero impresso legitur, Nunquam enim ad tricenarium temporis pertinere potestas irritum (al. irriti) hoc iudicantis: & ab aliquibus editioibus aliter vox potestatis.

¶ pars. Item ea que beneficiis possidentur, sive que meti hostilitatis interveniente diuina possessa fuerint, præscripti non possunt.

a In synodo sub Hadriano II. c. 11. b Poly. lib. 3. tit. 12. c al. Anselm. l. 4. c. 27. d al. Anselm. l. 4. c. 27. e al. Anselm. l. 4. c. 27. f al. Anselm. l. 4. c. 27. g al. Anselm. l. 4. c. 27. h al. Anselm. l. 4. c. 27. i al. Anselm. l. 4. c. 27.

C. XI. *Qua in beneficiis possidentur, præscripti non possunt.*

Unde in Agathensi a concilio, c. 39. definitum est. Clerici b quilibet quantacunque diurnitate temporis de ecclesiis remuneratione aliqua possederint, in jus proprium præscriptio temporis non revocentur: dummodo pateat ecclesiæ rem fuisse: ne videantur i etiam Episcopi tempore administrationis prolaxæ aut præcarias, cum ordinati sint, facere debuissent, aut diu retentas facultates in jus sue proprietatis posse transcribere.

¶ Ne videantur] In concilio impresso & apud Ivoem legitur, ne videantur Episcopi administrationes prolaxas aut præcarias, cum ordinati sint, facere debuissent d. In Epiphanensi autem locus manifestè corruptus est.

C. XII. *Quæ humanitatis intuitu aliquibus præstantur præscripti non possunt.*

Item ex concilio Aurelianensi I. cap. 21.

¶ Si e Episcopus humanitatis intuitu mancipiola, vineolas, vel terrulas clericis, aut monachis, vel quibuslibet i præstiterit excolendas, vel pro tempore tenendas, etiam si longa transisse annorum spatia comprobentur, nullum ecclesiæ præiudicium patiat: nec secularis legis præscriptio, quæ ecclesiæ aliquid impediatur, opponatur.

¶ Vel quibuslibet] Ha voces sunt etiam apud Anselmum, sed ab ipso a concilio impresso & manuscripto.

C. XIII. *Temporalis præscriptio non obicitur ubi hostilitas actus intervenit.*

Item ex concilio Hispanensi II. cuius infusus fiderit, cap. 1.

¶ Prima actio Theodulphi Malacitanæ ecclesiæ antipistitis ad nos oblata precatio est, assensit antiquam eisdem urbis parochiam militaris quondam f hostilitatis discrimine fuisse decimam, & ex parte aliqua ab ecclesiis Astigitanæ, Eliberitanæ, atque Agabrensis urbium esse retentam. Pro qua re placuit, ut omnis parochia, quam antiqua ditione ante militarem hostilitatem retinuisse ecclesiam suam quique comprobaret, eius privilegio restitueretur. Sicut enim per legem mundicalem iis, quos barbarica feritas g captiva necessitate transverit, postliminio reverentibus redditus antiqua possessio, non aliter & ecclesiæ receptura est parochiam, quam ante tenuit cum rebus suis, sive ab aliis ecclesiis possideatur, sive in cuiuslibet possessionem transfusa sit. Non enim erit obijcienda præscriptio temporis, ubi necessitas interest hostilitatis.

C. XIV. *Tempore non currit præscriptio ubi furor hostilitatis morabitur.*

Item Ioannes Papa VIII. Pauli Episcopo Sungeni legatione in Germania & Pannonia.

¶ Ordo h si de annorum numero forte quis causatur, sciat, quia inter Christianos & eos, qui unius fidei sunt, numerus certus affixus est. Ceterum ubi pagano- rum & incredulorum furor in causa est, quantalibet prætercant tempora juri non præiudicant ecclesiarum; quæ corporalia necessitates arma, solum Dominum & propugnatores suum, quando ei placuerit misereri, patienter expectant. Verum si annorum prolixitas in talibus impediatur, Deus ipse reprehensendus est; qui post quadringentos & triginta annos filios Israel i de durissima servitute Pharaonis, & formæ ferrea liberavit: sed ipse per se nos redemptor fuit, qui humanum genus post tot annorum millia de inferni claustris eripuit.

a Et in Epiphanensi, c. 11. b Ivo p. 3. c. 11. c al. Anselm. l. 4. c. 27. d al. Anselm. l. 4. c. 27. e al. Anselm. l. 4. c. 27. f al. Anselm. l. 4. c. 27. g al. Anselm. l. 4. c. 27. h Poly. l. 1. tit. 12. Desultorius par. d. Anselm. l. 4. c. 27. i Deut. 4.

7 pars. Tolluntur etiam praescriptione illa diocesis, quae pro-
pria Episcopii negligentiis, alii ad haerese ad fides integritatem re-
vocat.

C. XV. ¶ Si qui Episcopi diocesis suae lucrari
Deo negligenti, post trimumm eis consti-
tuiti Episcopii, quorum fides
suae reconcitatae.

Unde in Africano a concilio, e. 88. legitur.

Placuit, ut quinquae Episcopi negligunt loca ad
suam cathedram pertinentia in catholicam unita-
tem lucrari, conveniantur a diligentibus vicinis Episco-
pis, ut id agere non morentur. Quod si intra sex men-
ses a die conventionis non effecerint, qui potuerit ea lu-
crari, ad ipsum pertineant: ita sane i. ut si ille, ad quem
pertinuisse videbantur, probare potuerit, magis illius elec-
tam negligentiam ab haereticis, ut impune ibi sint, &
suam diligentiam fuisse praeventam, ut eo modo eius cura
solicitorum e vitaretur d. cum hoc iudices Episcopi cog-
noverint, lux cathedrae loca restituantur.

¶ Ita sane ¶ Graeci Canon in evendatu cultibus hoc loco
sic habet:

Ὅτι οἱ ῥήτορες, ἢ αἱ τῶν ὁκείων ὡς δὲ δέκα ἑξα
ἀρχαὶ οἱ τοῖνοι, εἰ ἐπί τῶν εὐ-
ξῶν ἀμελεῖν, τὰ τοῦ αἰρέτικου ἐπιλαθῶντων, ὡς ἀδ-
εῦτος αὐτοὺς πρὸς δὲ ἐκείνους, ἢ ἐν τῶν αὐτῶν ἐπι-
λεῖα ἀδελφῶν ὡς ἀδελφῶν, ἢ πρὸς ἡ καὶ πρὸς αὐτοὺς, τὰς
αὐτῶν ἀρετῶν ὡς ἀρετῶν ἐκείνων, τὰ τοῦ μετὰ τὸ ἐπισκο-
πῶν κεραιῶν ὡς κεραιῶν. Id est, Ita sane, ut si il-
le, ad quem hi pertinere offenduntur, de industria ad rem
commodius tractandam negligenter agere visus fuerit,
id probantibus haereticis, ut sine tumultu reciperentur, at-
que interea suam diligentiam alius occupavit, qua qui-
dem si usus esset, ipsi haereticis majus damnum attulisset,
cum hoc judicantes Episcopi cognoverint, &c.

Poteſt etiam aliter intelligi praescriptio illa longi temporis, qua
Gelasius negat statum parochiarum posse mutari. Longum enim
tempus, sicut ex legibus habetur, decennium, vel vicennium
intelligitur. Huius ergo longi temporis praescriptio auctoritate Ge-
lasii, & sacularium legum ecclesiae obſtari non potest.

¶ pars. Praescriptio alio sunt turbanda. Ita odio patenti, &
favore possidenti: ita tantummodo petenti. Quae enim bona fi-
de, & iusto titulo rem praescripta per decennium, absenti vero per vi-
cennium renouari, perpetua exceptio iuris erit, non solum ad ver-
sus alios, sed etiam ad versus creditores, quibus res ipsa obligata fue-
rit, etiam ad versus rem dominum. Si vero aliquo casu a pos-
sitione ceciderit, etiam ad versus verum dominum, ut si rem
vindicare poterit. Si autem nullo titulo, bona tamen fide per tricen-
nium rem aliquis possiderit, sibi gaudet praescriptio. Bona vero
fidei non ad tralium medii temporis, sed ad iustitiam possessionis re-
feruntur. Sufficit enim in initio casu, bona fide possidere capisse, etiam
si medio tempore scientiam e rei aliena habuerit. Ha praescriptio
introducitur sicut favore possidenti, & odio patenti: quia lex favore
his, qui bona fide & iusto titulo, vel bona fide tantum possident, odit
autem, & punit circa rem suam negligentes & desides. ¶ Quod
si mala fide rem alienam quis possidere cepit, post xxx. annos ad-
versus omnem potentem exceptio iuris erit. Si vero aliquo casu
a possessione ceciderit, alienationem non habebit: quia haec praescriptio
non favore mala fidei possideri, sed odio tantum rem suam possidit
negligentis introducitur est. Si autem res ad creditorem suum, vel
ad dominum pervenerit, detentorem comodium habebit: si ve-
ro ad alium, creditur, vel i abis dominus ad versus eum expe-
rietur poterit: nec sibi proderit exceptio medii temporis possideri.

a Et in Milev. cap. 24. & in Carthag. Graeco. p. 28.
b Bar. l. 1. c. 26. §. 1. p. 3. l. 176. c al. s. l. 1. d al. v. l. 1.
c al. restituant. f al. consentiant.

quia non ab eo habuit causam possidendi. Quod si veniens
sua ad ea pervenerit, male fidei possessor, malitiam possidendi
commodum recipet. ¶ Haec de praescriptionibus decernuntur
vicennium, vel vicennium intelligenda sunt, si sine interruptione
prohentur. Quod si per naturalem detentionem possessionis
fuerit, a die recuperatae possessionis non trigesima annorum
praescriptio numerabitur. Si per litem contestatam, ab
iure die litigii, quadraginta anni computabuntur. Quod si
eo, qui in causa praescribenda erat, possessionem aliquam tempore
tempus praecedens cum sua possessione tempore conventionis
i. a. autem, cuius res praescribitur, si litem contestari non
vel propter adversarium absentiam, vel infirmitatem, vel forem
cum neminem tutorem vel curatorem habeat, vel quae non
potestate constitutum est, iura constituta temporaria praescribendi
libellum ei porrigat, & hoc in quinquennium deducatur, & si
interruptionem faciat. Si autem praescriptio ad rem non
salem ad Episcopium locorum, vel defensionem curatorem
am manifestare voluntatem in scriptis deperit. Quod si
se, vel Episcopum, vel defensor abſuerit, licet ea quibus prius
ubi dominium habet possessor, seu cum talidatorem, vel
vel si curatorem talidatum non habeat, cum trimumm
iuris: & hoc sufficiens ad omnem temporalem interruptionem
omni, sine longi temporis, sine trigesima, vel quadraginta
sunt. ¶ Haec de praescriptionibus in iure privato. Latentibus
sua loca legibus, non nisi quadraginta annorum praescriptio
Unde in authentico. ¶ [Quis b adiones trimumm
pro excludit, si loco religioso competit, quadraginta
annorum.] Et in novella. Neque decem, vel vicennium
canonibus vero ecclesia ad versus ecclesiam trigesima annorum
zinc ad versus ecclesiam non nisi quadraginta annorum
mittitur. Quod si privatus promissa & decem annorum
sive sine titulo possiderit, nulla temporis praescriptio
torit. Quae enim ab initio de iure facti existunt
tratu temporis non convalescunt. Unde si liber totius
pore pro servo detineatur, etiam si quadraginta annorum
excesserint, sola temporis longinquitate libertati per
tilabuntur. Ad haec ecclesia & republicae promissa &
nes civilium functionum insister obſtant. ¶ Per
tionis: praescribi non possunt.

- 1 ¶ Vel alius dominus ¶ In duobus certis casibus
non est dicitio, alius, in uno autem legitur, vel alius, si
minus.
- 2 ¶ Medii temporis possessoris ¶ A tempore
non abest dicitio, temporis, partem dicitio, possessoris.
- 3 ¶ In omnibus praescriptionibus ¶ Haec
manuscripti non sunt.
- 4 ¶ Ecclesia reipub ¶ Emondatum est ex
Nam antea legebatur, ecclesia, republica. Omnia
terdium, & mutat nonnulla verba Gratianus carum
refert.

C. XVI.
Unde in 7. lib. d. Codicis, in de trigesima, vel qua-
draginta annorum praescriptio.
Imp. Anastasius.
¶ Vebemus eos, qui rem aliquam per centum
norum quadraginta curriculum sine qualibet
ma interpellatione possederint, de possessione
rei, seu dominio nequaquam retinere: si factio
tem, seu civilem canonem, vel aliam quamquam
a l. ult. Cod. de episcopali auctor. l. in possessione. Cod. de
except. b Cod. de sacrosancta ecclesia. Authem. quae
Novella 121. §. pro temporalibus. & eandem quae
§. ead. q. 4. c. 5. m. c. Digest. de reg. iur. l. quod patet. d. l.
lib. 6.

causationem impositam eis dependere compelli, nec
hinc parti cuiuslibetque temporis prescriptionem oppo-
nendam admitti.

¶ In plerisque exemplaribus caput hoc conjunctum est
sequenti.

¶ Si etiam prædicia, sive sint privati, sive ecclesiæ, possunt præ-
scribi. Proventus primitiarum, & decimationum prescriptione
sibi non possunt opponi, à Romano Pontifice qualibet laico super
his rescriptum imperaverit. ¶ Rescripta à eodem que contra
his rescriptum impetrata fuerint, nisi alia sint, quæ illi, quibus illa
sunt, fuerint, & nulli obstat, nullius momenti esse censentur.
¶ Item, Divina h. Dec. mandante sacerdotibus & levitis scri-
psi sunt, ut de sorte Domini vivere, quæ in ejus sorte canonice
est, non ex aliquo privilegio laici concedi possunt: ne
divini mandati auctoritas iniqua præjudicium inferat. Unde
Inpp. Valentinianus & Theodosius c.

¶ Quævis terra, quæ à colonis, sive emphiteuticariis domini-
ca, rursus, vel juri sacrorum templorum, in quibuslibet provinciis
vendita, vel aliis aliis patto alienata sit, ab his, qui perperam, atq[ue]
contra legem ea detinent, nulla longæ temporis prescriptione efficien-
te, plene restitui, ita ut nec pretium quidem iniqui compensato-
rius recipere liceat.

¶ pat. De prescriptionibus vero longæ temporis in antehentis
artibus illarum activa, constitutio facta. ¶ Quas d
aliter alias triennalis, decennalis, vicennalis prescriptio exclu-
dit, si hereditatis competens, quadraginta annis claudatur, & reser-
vata, & quadraginta prescriptio suam locum habentibus 1.

¶ Habentibus in plerisque, rursus exemplaribus sequi-
tur, sed sola prescriptione xxx. annorum, dec. In antea-
tate sequitur. Hinc ergo longæ temporis prescriptio, au-
thoritate Celsi & secularium legum, ecclesiis obijci non
potest: sed sola prescriptio xxx. annorum, dec. Cod. autem
de sacros. eccl. l. si. loc. aut. ita habet. Quas actiones a-
lias decennalis, alias vicennalis, alias triennalis prescri-
ptio excludit, hæc illo religio competit, quadragen-
tia annis excluduntur, usucapione triennii, vel quadrien-
nii prescriptio in suo robore durabit, sola Roma-
na ecclesiæ gaudente centum annorum spatio, vel privi-
legio.

¶ pat. Sed sola prescriptio xxx. annorum, & deinceps: à
qua tantum prescriptio privilegia Romana ecclesiæ sunt excelsa,
quæ non nisi centum annorum spatio prescribi possunt.

C. XVII. ¶ Privilegia Romana ecclesiæ non nisi
centum annorum prescriptio
solvantur.

Unde Ioannes octavus scribit Ludovico
Regi.

Nemo de annorum numero resultandi sumat fo-
mentum: quia sanctæ Romanæ (cui Deo auctore
servimus) ecclesiæ privilegia, que in firma Petri stabilita-
te per se suscepit, nullis temporibus angustantur, nullis
regnum partitionibus præjudicantur. Sed & veneranda
Romanæ leges divinitus per ora porum Principum pro-
mulgata, rerum ejus prescriptionem non nisi per centum
annos admittunt.

QUÆSTIO IV.

Ostensum est quando ecclesiæ adversus ecclesiæ prescri-
bere possit. Nunc videndum est, si monasterium adver-
sus ecclesiæ prescribere valeat. Quod Urbanus Pa-
pa II. prohibuit, dicens.

a 31. quæst. 2. rescripta. ex l. rescripta. Cod. de precibus
Inpp. offenda. Sup. ead. quæst. 2. deimas. b. Num. 11.
c. Cod. l. 1. in 31. 2. Anselmus l. 4. c. 31. d. Cod. de sacrosan-
ca eccl. l. si. Novella 131. ut supra. e. Anselmus libro 4.
cap. 47.

C. I. ¶ Tricennio temporis aliquid prescribere
Abbatem vel monachum non
valent.

Possessiones ecclesiarum & Episcoporum tricennales a
Abbatibus vel monachis habere omnimodis prohibe-
ntur.

Sed si eis tollitur tricennalis possessio, à B. Gregorio conceditur
eis quadragenalis prescriptio.

C. II. ¶ Quadraginta annorum prescriptio reli-
quæ dominibus conceditur.

Ait enim Petrus Subdiacono, lib. 1. epist. 9.

Voluntus h. accedentem te ad Pannormitanam civita-
tem quæstionem ipsam tali ratione discutere (domi-
nio rei apud possessorem, sicut hætenus possessum e. est
videlicet permanente) ut si monasterium præfatum sancti
Theodori fines, de quibus causatio mota est, incon-
cussos à quadraginta annis possidisse repereris, nullam
deinceps (etiam si quid sanctæ Romanæ ecclesiæ compe-
tere potuit) patris sustinere calumniam: sed quietem
eorum inconcussam omnibus modis procurare. Sin ve-
ro actores e. ecclesiæ non eos possidisse quadraginta an-
nis inconcussis jure monstraverint, sed aliquam intra tem-
pora hæc motam aliquando fuisse quæstionem eorumdem
finium, electis arbitris tranquillè & legaliter spia-
tur.

C. III. ¶ De eodem.
Item ex Novellis Iustiniani, Novel. 131.

Neque s. decennii, neque vicennii, vel xxx. annorum
prescriptio, sed sola xl. annorum curricula religiosis
domibus opponantur, non solum in cæteris rebus, sed et-
iam in legatis & hereditatibus.

¶ Hic neg. novellis neg. Iulianus antecessoris, neg. capitulari pro-
pria omnino verba referuntur.

Sicut ergo religiosis domibus ex lege non nisi quadragenaria est
obijcienda prescriptio, ita & auctoritate Gregorii adversus alias ec-
clesiæ prescribere possunt eodem spatio temporis.

QUÆSTIO VI.

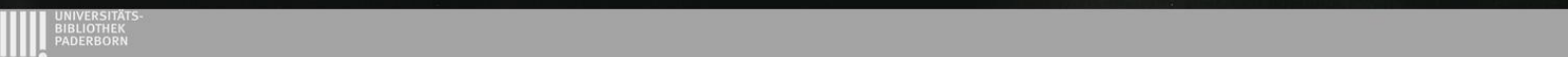
¶ Quid autem ea, quæ ecclesiæ debentur, rectores & episcopi
dem sua auctoritate iudicis præmissi repetere non
valeant. B. Gregorius testatur, lib. 4. 4. c. 8. dicens.

Capitulorum hoc sumptum est ex concilio à B. Gregorio habito,
quod in regeffo ipse huius habetur, semel lib. 4. post. epist. 36. iterum
post librum 12. ejusdem regeffo.

C. I. ¶ Iudicio, non manibus, rei ecclesiæ
defendantur.

Consuetudo h. nova in ecclesiis hac, & valde reprehensibilis
erupit, ut cum rectores ejus patrimonii urba-
na vel rustica prædicia juri illius competere posse suspican-
tur, fiscali more titulos imprimant, atque hoc, quod com-
petere pauperibus existimant, non iudicio, sed manibus
defendant; & cum per prædicatores suos veritas dicat:
[Nihil i. per contentiones,] etiam ipsum litigiosæ conten-
tionis malum transcenditur h. & res qualibet, cum æsti-
matur ecclesiæ posse competere, per vim tenetur. Pro-
inde præfenti decreto constituo, ut si quis ecclesiasticorum
unquam titulos ponere sine in rustico, sive urbano prædio
sua sponte præsumperit, anathema sit. Et responderunt
omnes, Anathema sit. ¶ Is autem, qui ecclesiæ præfuit,
si hoc vel ipse fieri præceperit, vel sine sua præcep-
tione factum digna punire animadversione neglexit,
anathema sit. Et responderunt omnes, Anathema
sit.

a 39. g. 2. c. 1. b. Anst. l. 5. c. 77. c. al. possessa. l. 10. p. 3.
c. 146. Penn. l. 2. c. 66. d. inconcussis.] 193. e. al. auctores
sanctæ ecclesiæ. f. Apud Iulianum ead. novel. c. 6. & 5. cap. 236.
g. al. auctores.] al. auctores. h. Poly. l. 4. tit. 3. i. Philip. 2.
k. al. transcendente.

2 pars. Quod autem quisque sua auctoritate, quod sibi debet...

C. II. q. Cause detrimentum patitur Episcopus, qui ecclesiam suam ab alio detinet...

Placuit h, ut quicumque Episcopi quascunque ecclesias vel plebes...

1 ¶ Vicinus] Antea legobatur, vicini. Emendatum est ex editionibus conciliorum...

2 ¶ Ex consensu Primatis] Sic etiam legitur in editionibus conciliorum...

3 pars. E contra Gregorius Isami de seorsari eunti in Hispaniam...

C. III. q. Delictum persona in damnum ecclesie...

SI Episcopum talem culpam admisisse confiteri (quod absit) ut confiteri eum non irrationabiliter fuisse depositum...

C. IV. q. In personam delinquentis, non in fiscalitate ejus alio procedat.

Idem Petro Subdiacono lib. 7. epist. 42.

Cognovimus h, quod si quis ex familia culpam fecerit ecclesie...

1 ¶ Ecclesie] Hec vox dicitur a plerisque veteribus Gratiani codicibus...

2 ¶ A communione] Sic etiam legitur in Frobeniana editione...

a Eren Africa. c. 37. b Polyd. lib. 12. Bar. l. 1. c. 70. Ivo p. 30. 177. c. al. estiman. d. al. iudicium. e. Bar. l. 1. c. 445. f. v. p. 2. 218. f. al. Primati dederint. g. 2. g. i. inprimis. h. si autem Episcopum. h. Isami. Dia. in vita. l. 2. nu. 21. l. 2. p. 10. c. 11. i. al. p. b. k. al. substantia. l. al. p. b.

C. V. q. Rei eorum qui ex clero laborant...

Idem in eadem epistola.

DE a lapsis sacerdotibus, vel levitis, vel quibus clero observare te volumus, ut in rebus eorum...

C. VI. q. Inutilis sacerdos ecclesiam suam...

Idem Leo quartus a Carolo Regi.

SI e fortassis (quod non credimus) apud vos iudicamur, ecclesia tamen, cui permittimus...

C. VII. q. Possessiones monasterii pro peccato...

Episcopo si non licet possessionem monasterii...

C. VIII. q. Quae sacerdotes dederunt...

ILLud g statuumdum censuimus, ut quascunque infirmitas clericis, aut sibi ferventibus de rebus...

Sic ergo delictum persona in damnum ecclesie commiserit, quae procurator conditionem ecclesie potest...

QVAESTIO VII.

QVod autem ecclesiam de manu laicorum non...

a Anstet. l. 8. c. 1. Ivo p. 6. c. 310. b p. 1. c. 2. b. d. c. al. panitentia. d. fortassis. e. v. p. 2. 218. f. l. 3. c. 42. l. 2. p. 7. 2. 206. g. Anst. l. 8. c. 17.

Episcopus potestatem concessit. Laici autem nec sua, nec Episcopi auctoritate decimas, vel ecclesiam possidere possunt. Vide Episcopi sine beneficio, sive pro ecclesiis, vel decimas laici dederint, damnationem, damnationem negotiationis, & spoliacionem latronum facient. Vide post eventum cathedra a eam fidelium segregati, aterni verbera a Domino a flagellabuntur.

C. I. § *Decima a laici non possidentur.*
Unde Gregorius VII. ait in concilio Lateranensi cap. 7. lib. 6. regest.

Decimas h, quas in usum pietatis concessas esse canonica auctoritas demonstrat, a laicis possideri Apostolica auctoritate prohibemus. Sive enim ab Episcopis, vel Regibus, vel quibuslibet personis eas acceperint, nulli ecclesie reddiderint, sicut si sacrilegii crimen committere, & aeternæ damnationis periculum incurrere. Operentur autem i. congruentius, nos decimas & primitias, quas iure sacerdotum esse sancimus, ab omni populo accipere: quas fideles Domino præcipiente offerunt, iura illud vaticinium Malachie & Propheta. [Inferne omnem decimationem in horreum meum, ut sit cibus in domo mea.] Has verò decimas sub manu Episcoporum conferemus: ut ille, qui ceteris præest, omnibus iustè distribuat, nec cuiquam persona honorabilis exhibeat, unde alii stupuloso corde moventur: sed sint omnia communia: quia inhonestum videtur, ut alii sacerdotes habeant, alii verò detrimentum patiantur: sed licet una est fides catholica, ita necesse est, ut ille qui provisor est loci, quamvis multe sint ecclesie, omnibus tamen fideliter distribuat.

¶ Et Canon spiritus concilii a Gregorio VII. Roma in Laterano habito anno Domini 1078. quod habetur lib. 6. regest. c. 12. § 1. Eodem canonem repetit Innocentius II. in concilio a Roma habito, c. 9. Primumque concilium extat in lib. 12. deca. 2. c. 1.

¶ Opportet autem] Quæ sequuntur usque ad finem, in veteri concilio, neque in Polycarpo, aut Pammormia, neque apud Anglosan habentur.

C. II. § *De eodem. PALEA.*
Unde Virbanus II.

Congregato a apud Claromontensem urbem multorum Episcoporum synodali conventu, proposita nobis est a quibusdam eorum questio de ecclesiis, vel de ecclesiasticis possessionibus a clericis vel monachis usque in presentiam, in consiliis Episcopis, acquisitis. Nos autem ut saniori consilio eorundem Episcoporum, concordantes pro tempore, providentesque ecclesiasticæ paci, vel quia aliter abique inevitabilis scandali periculo huiusmodi questio non poterat procedere, Apostolica auctoritate decrevimus, ut ea, quæ a clericis vel monachis, vel a quibusque personis, prout poterint, usque hodie fuerint acquisita, rata perenniter, & inconcussa permanent: hoc tamen tenore, ne in posterum in consiliis Episcopis a laici præsumant.

¶ Quod hoc in concilio Virbani non est inventum. Habetur autem in prima collectione Decretalium Bernardi Papæ, tit. de capitulis monachorum, ex eodem Virbano citatum.

C. III. § *De eodem.*
Item Gregorius VII.

Pervenit ad nos fama sinistra, quod quidam Episcoporum non sacerdotibus propriis diocesis, decimas atque Christianorum oblationes conferant, sed potius laicalibus personis, militum videlicet, sive servitorum, vel (quod gravius est) etiam consanguineis. Unde si quis amodo Episcopus inventus fuerit huius divini

¶ a. Math. 23. b. Polyc. l. 3. tit. 11. An. lib. 5. c. 35. Pam. l. 8. c. 84. Dowd. l. 3. c. Mal. 3. d. In collectis, c. de capod. mon. e. sup. s. 43. pervenit. Polyc. l. 3. tit. 11.

precepti transgressor, inter maximos hæreticos & antichristos non minuitur habeatur. Et sicut Nicæna synodus de symoniacis censuit, & qui dat Episcopus, & qui recipiunt ab eo laici, sive pretio, sive beneficio, aeterni incendii ignibus deputentur.

¶ In vulgato codicibus huc capiti erat præpositum nomen Pales: sed habetur in omnibus manuscriptis. Refertur autem planè eisdem verbis l. 3. 3. pervenit. & de eod. notatum est. In Polycarpo præpositum est longe copiosius, & citatur ex concilio Africano.

C. IV. § *Fideliter decimas dæ, qui omnium suarum decimas servit.*
Item Ambrosius in sermone quadragesimo, cuius initium [Ecco nunc tempus.]

Quicumque recognoverit a in se, quod fideliter non dederit decimas suas, modò emendat, quod minus fecit. Quis est fideliter decimas dare? nihil nec peius, nec minus aliquando Deo offerat, aut de grano suo, aut de vino suo, aut de fructibus arborum, aut de pecoribus, aut de horro, aut de negotio, aut de disciplina venatione sua.

¶ In sermone sapè citato, quò B. Ambrosius in scriptis in biblioteca Vaticana, & monasterio Mediolanensi servantur, sermone primo de Quadragesima, habetur hoc capitulum.

C. V. § *Excommunicentur qui sacerdotibus decimas dare volunt.*
Item ex concilio Rothomagensi.

Omnes h decima terre, sive de frugibus, sive de pomis arborum, Domini sunt, & illi sanctificantur & boves, & oves, & capræ, quæ sub pastoris virga transiunt; qui quid decimum venerit, sanctificabitur Domino. Non eligetur nec bonum, nec malum, nec altero commutabitur. [Si quis mutaverit, & quod d mutatum est, & pro quo mutatum est, sanctificabitur Domino, & non redimetur.] Sed quia modò multi inveniuntur, decimas dare nolentes; statimus, ut fructuum Domini nostri preceptum admoveantur semel, & secundò, & tertio. Qui si non emendaverint, anathematis vinculo feriantur, usque ad satisfactionem & emendationem congruam.

¶ Sic etiam auctoritate veterum codicum indultum est nomen Talea.

¶ Boves] Hæc usque ad versu. sed quia, in aliquis vestigiis codicibus non habentur. Sunt tamen etiam apud ceteros collectores.

C. VI. § *Veterum exemplo decima serventur.*
Item ex concilio Moguntinensi.

Decimas de Deo, & sacerdotibus Dei dandas, Abraham factis, & Jacob promissis infirmat; deinde lex statuit, & omnes sancti doctores commemorant.

¶ Non autem decima sunt reddenda à populo, si aliter dare eas voluerint.

C. VII. § *Decima non sunt à populo reddenda.*
Unde in eodem concilio legitur.

Decimas s. quas populus dare non vult, nisi quolibet munere ab eo redimantur, ab Episcopis prohibendum est, ne fiat.

¶ Barchardus & Ivo citant ex concilio Mediomatrici. Habetur in Capitularibus lib. 5. cap. 46. & in legibus Longobardorum lib. 3. tit. de decimis.

¶ a. al. recognoverit. b. Barchard. lib. 3. cap. 30. Ivo p. 3. cap. 196. Pamm. l. 2. cap. 88. Levitic. 27. c. omnium decimarum bovis & ovium, &c. d. al. & quod mutatur, & quod mutatum est. e. Barch. l. 3. c. 123. Ivo p. 3. c. 199. Pamm. l. 2. c. 60. Lib. 5. Capit. c. 46. & in leg. Longobard. lib. 3. tit. de decimis. f. Barch. l. 3. cap. 300. Pammormia. l. 2. cap. 62.

C. VIII. Quia decima Deo non redduntur, in-
dicitur sicut accepit.

Item Augustinus lib. 30. homiliarum, hom. 47.

Majores nostri ideo copiosius abundabant,
quia Deo decimas dabant, & Casari censum red-
debant. Modo autem, quia discessit devotio Dei, accessit
indivitiis sicut. Nolumus partiri cum Deo decimas: modo
autem totum tollitur. Hoc tollit fiscus, quod non
accipit Christus.

C. IX. Columbas vendit, qui ecclesiam indisci-
plinati committit.

Item Origenes homil. 11. ad e. 21. Matthaei.

Et hoc diximus secundum simplicem intellectum.
Iuxta morem autem talis dicemus: & primum
quidem de templo, de quo per Prophetam dixit Deus.
[Domus mea, domus orationis vocabitur.] Ergo se-
cundum corporalem circumfessionem carnis, & se-
cundum corporalem legis festivitates, & sacrificia consequen-
ter, & templum Dei aestimabatur, quod ex lapidibus
insensatis erat constructum; primum quidem a Salomone,
deinde reparatum ab Esdra, postea vero post Christi
adventum a Romanis destructum: & illa aestimabatur
domus orationis: qua destructa, necesse est, ut Iudei,
quasi non jam habentes domum orationis, jam non ha-
beant privilegium speculationis Dei, nec possint se-
cundum legem Deo servire. Hoc ergo facto, omnia Chris-
tus ejecit in mysterio spiritualium actuum suorum: &
tunc visibiliter fecit quod semper invisibiliter agit, ejici-
cas vendentes de templo, & mensas nummulariorum es-
vertens, & cathedras vendentium columbas ad correptionem
populi: ut non pro mundanis festivitates in
nomine Dei celebrant, nec emptionibus & venditi-
onibus vacent in loco non competenti, in quo non de-
beant emere & vendere, sed orationibus vacare, qui con-
gregantur quasi in domo orationis. Nunc autem
arbitror templum Dei ex lapidibus vivis constructum,
esse ecclesiam Christi. Sunt autem multi in ea, non
sicut decet, viventes spiritualiter, sed secundum carnem
militantes: qui & domum orationis de lapidibus vivis
constructam faciunt speluncam esse latronum, actibus
suis, non ecclesia Dei dignis, sed spelunca latronum.
Quoniam considerat in multis ecclesiis talium Christia-
norum peccata, qui arbitrantur quatuor esse pietatem,
& cum deberent de Evangelio vivere, secundum quod
vivere decet servos Dei, hoc non faciunt, sed divitias,
& multas possessiones acquirunt, nonne dicit spelun-
cam latronum factam esse sub illis ecclesiam? ut recte
dicat Christus ad eos propter dissipationem ecclesie
sue. [Quia & utilitas in sanguine meo, dum descendo
in corruptionem?] Item ipse per Osee & tali modo:
[Vae mihi, quoniam factus sum sicut qui colligit stipulam
in messe; & sicut qui racemum in vindemia, cum
non sunt & botri, ad manducandum primogenita. Vae
animae meae: qui perit timoratus a terra; & qui corri-
gat, in hominibus non est.] Et cum intellexisset Iesum
dicentem talia, & Jugentem peccata nostra, aspice si-
mal & illud, quod in Evangelio scribitur. [Cum vidisset
Hierusalem, flevit super eam, & dixit, quia si cognovisses
& tu.] Et firmiter flebit super ecclesiam, edificatam
quidem, ut esset domus orationis, factam autem propter
turpia lucra, & luxus quorundam (quod utinam non
esset) Principum-populi, speluncam latronum. & infra.
Et arbitror convenire verbum de venditoribus colum-
barum eis, qui tradunt ecclesias avaris, & tyrannicis, &
indisciplinatis; & irreligiosis Episcopis, aut Presbyteris.
Propter quod & cathedras tantummodo appellavit
Evangelista everfas esse ab Iesu. Et utinam audirent

hac cum dicentis & admonitione scripturae, qui
amrur de cathedris Moysi, in 6 quibus sedent, & dicit
dunt omnes ecclesias columbarum, & tradunt eas
bus prapostis, ad quos recte dicitur a Domino per
remiam Prophetam: [Principes populi mei non
goverunt. Filii enim sunt ad malefaciendum, bene
facere nesciunt.]

¶ Pro mundanis] Apud Origenem legitur, ut non
mundi festivitatibus in nomine Dei emptionibus &
ditionibus vacent. Et hoc quidem propter gloriam
non est: multa vero alia partim ex Originali, partim ex
codicibus sunt emendata & locupletata.
Cum ergo ecclesia, & oblatione: earum non consistat, nisi
testate Episcoporum; patet profecto, quod non sunt ab aliis
quam de manu eorum.

C. X. Omnes basilicae ad eum pertinent Episcopum,
in cujus territorio posita
sunt.

Unde in Aurelianensi concilio l. cap. 19.
statutum est.

C. XI. Archiepiscopus, Archiepiscopus, pro-
positus, vel decanus, nec officia, nec beneficia
ecclesiastica sine consensu Episcopi
tribuantur.

Item Calixtus & Papa.

Nillus omnino Archidiaconus, aut Archiepiscopus
sive prapostus, sive decanus animarum in
præbendis ecclesie sine iudicio vel consensu
alicui tribuat: imò, sicut sanctis canonibus
est, animarum cura, & pecuniarum ecclesie
spensatio in Episcopi iudicio & potestate
quis vero contra hoc facere, aut potestatem
Episcopi pertinet, sibi vindicare præsumptum
liminibus arceatur.

C. XII. De manibus laici Episcopatus vel
diaconatus suscipi non debet.

Item Gregorius VII. in 6 generalibus
synodis, cap. 1. & 2.

Si quis & deinceps Episcopatum vel Abbatum
inter Episcopos vel Abbates habeat: vel nullus
Episcopo seu Abbati, audientia concedatur. Sed
gratum beati Petri, & innotuit in ecclesia
numus, quoniam locum, quem sub crimine &
tionis, quam inobedientia (quod est in ecclesia
cepit, respiciendo non deserit. Similiter etiam
rioribus ecclesiasticis dignitatibus constitutum
¶ Si quis Imperatorum, Regum, Ducum, Marchionum,
Comitum, vel quilibet secularium potestatum
sonarum investituram: Episcopatum, vel in
ecclesiastica dignitate dare præsumpserit, & illam
tiz vinculo se esse sciat obstrictum.

¶ Sub crimine] Antea legebatur, sub crimine
inobedientia, quam ambitionis, ex qua
latrice cepit. Emendatum est ex consilio ipsius, &
Et est licito valde famulari Gregorius VII. in primo
capit. 15.

a Matth. 23. b decenti] orig. c. Hier. 40. d. 10.
ist. 12. Burch. 13. e. 8. Ivo p. 3. c. 10. e. al. ex consilio
f. Lib. 6. regeste iustitiam. g. Anselm. 1. 1. 2. d. 10. p. 1.
sum 15. i. investituram] orig.

a Epist. 16. Matth. 21. b Psal. 29. c Michaeam] orig. & est
Michae. d. al. sit botrio] orig. e. Luc. 9.

C. XIII. Excommunicatum subiacet, nec in vestitura sumat fructum, qui de manu laici ecclesiam suscipit.

Idem ibidem, cap. 3. Quoniam a investitura ecclesiarum contra statuta sanctorum Patrum a laicis personis in multis partibus cognovimus fieri, & ex eo plurimas perturbaciones in ecclesia (sunt) nunciam sanctæ religionis) oriri, ex quibus Christiana religio concutatur, decernimus, ut nullus clericorum investituram Episcopatus, vel Abbatie, vel ecclesie de manu Imperatoris, vel Regis, vel alicujus laice personæ, viri vel femine suscipiat. Quod si presumpserit, recognoscatur investituram illam Apostolica auctoritate irritam esse, & seuque ad condignam satisfactionem excommunicationi subiacere.

C. XIV. De eodem. Item ex Canone Apostolorum 31. Si quis Episcopus secularibus potestatibus usas, ecclesiarum per ipsos obtineat, deponatur, & segregetur, onnesque qui illi communicant.

De hoc canon notatum est sup. dist. 63. omni electo. in vest. 37. 38. 39.

C. XV. De eodem. Item ex Chronico Anastasi bibliothecarii. Sancti Theophilonicus Episcopo communicante ob mortem Imperatoris Anastasi Timotheo Constantino Episcopo, quem concilium Chalcedonense anathematizaverat, quadraginta Episcopi Illyrici & Græci convenientes in unum, per professionem in scriptis factam, ut proprio metropolitano, discesserunt ab eo, & Romano mittentes, Romano communicare in scriptis professi sunt. Cum 1. Dioscorus (jussu) manus impositionem accepisset, recesserunt multitudines populorum, & dicentes, quia nisi secundum quod sanctorum continent Apostolorum canones fiat, non recipietur Episcopus. Principes enim in thronizaverant eum.

Capitulum hoc acceptum est ex Chronico Anastasi bibliothecarii, in quo de Anastasio Imperatore narrat: multaq; ex ipso originati sunt emendati.

1. Cum Dioscorus] Hæc est altera electio à prioribus, & ipsa facta non canonice, & potestate laica: nam prior est Timotheus ad sedem Constantinopolitanam: hæc vero postior Dioscori junioris ad Alexandriam. Verum, verò à bibliothecario copiosè exponitur.

C. XVI. Excommunicatus qui per laicos ecclesias obtinet.

Item Paschalis Papa II. Si quis clericus, Abbas vel monachus per laicos ecclesias obtineat secundum sanctorum Apostolorum canones, & Antiocheni concilii capitulum, excommunicationi subiacet.

Capitulum istius & sequenti sensus est in fragmento manserosi conscripto apud Guaras, saltem à Paschali habito anno Domini 1118, quod in bibliotheca Vaticana servatur. Nascetur etiam Gen. 36. narrat Paschalis apud Treas concilium habuisse: ubi inter multa sententiam de libera postremo electione, & de detractione laicorum in ecclesiasticas dignitates presumptione juxta prædecessorum suorum auctoritate promulgavit.

1. Antiocheni] In concilio Antiocheno nihil expressè statuitur contra eos, qui per laicos obtinent dignitates ecclesiasticas. Verum cap. 23. præcipitur, ut in Episcopo eligendo serventur jus ecclesiasticum: nempe ut non eligatur Episcopus, nisi cum synodo & iudicio Episcoporum: quibus verbis laici videntur excludi. In synodo

a Toly. lib. 1. tit. 4. Anselm. lib. 3. cap. 109. b Dist. 63. omni electo. Denodatus part. 2. Buch. lib. 3. cap. 109. c. 8. & part. 5. c. 119. c. qui] orig. d. Denodatus part. 1. e. n. 1. ruficorum. orig. e. Can. Apost. 31.

autem dicens sanctorum, cap. 3. reperitur, & confirmatur Canon 24. postolorum.

C. XVII. Qui per laicos ecclesias obtinet, & qui manus imponit, communionem privetur.

Idem. Constitutiones sanctorum canonum sequentes statimimus, ut quicumque clericorum ab hac hora in antea investituram ecclesie vel ecclesiasticæ dignitatis de manu laica acceperit, & ipse, & qui ei manum imposuerit, gradus sui periculo subiacet, & communionem privetur.

C. XVIII. De eodem. Idem.

Nvllus a laicorum ecclesias, vel ecclesiarum bona occupet, vel disponat. Qui vero secus egerit, juxta beati Alexandri i capitulum ab ecclesie liminibus arceatur.

1. Alexandri] In epistola Alexandri Papa primi nihil legitur, quod ad hanc rem pertinet. Verum in epistola Alexandri II. in qua synodum à se habitam repetit (que epistola ex varis codicibus descripta, Romano ex Hispania missa est) hæc inter alia habetur. Decima & primitia, seu vivorum & mortuorum oblationes ecclesiis Dei fideliter reddantur à laicis, & ut in dispositione Episcoporum sint: quas qui retinuerint, à sanctæ ecclesie communionem separantur. quod ferè est idem cum c. præcipitur. sup. ead. q. 2. ex Nicolao II.

C. XIX. De eodem. Idem.

Sicut Domini vestimentum scissum non est, sed de eo sortiti sunt, ita nec ecclesia scindi debet, quia in unitate tota consistit. In potestatem ergo proprii Episcopi ecclesie reducatur, & ab ipso (sicut sacris canonibus cautum est) ordinentur. Alioquin & ecclesie ipsæ, & clerici earundem divinis destituantur officiis.

C. XX. Nullus clericus per laicos ecclesiam obtineat.

Item Alexander Papa II. Per laicos nullo modo quilibet clericus vel Presbyter obtineat ecclesiam, nec gratis, nec pretio. Nullus habitum monachi suscipiat, spem aut promissionem habens, ut Abbas fiat. Nullus Presbyter duas habeat ecclesias.

Habetur in eadem epistola Alexandri II. paulo superius in c. nullus laicorum, citata. Nam statim post ver. separantur, sequitur, & ut per laicos, &c.

C. XXI. Singuli Episcopi suos habeant acononiam.

Item ex concilio Chalcedonensi, c. 26.

Quoniam b in quibusdam ecclesiis, utrumore comperimus, præter eæconomos, Episcopi facultates ecclesiasticas tractant, placuit omnem ecclesiam habentem Episcopum, habere eæconomum de clero proprio, qui dispenset res ecclesiasticas secundum sententiam proprii Episcopi: ita ut ecclesie dispensatio præter testimonium non fit: & ex hoc dispergantur ecclesiasticæ facultates, & sacerdotio maledictionis 2 derogatio procuretur. Quod si hoc minime fecerit, divinis constitutionibus subiacet.

1. Testimonium] In vulgari sequitur, Episcopi, que vox indulta est auctoritate manscriptorum, & originali ex versione Dionysii, que concordat cum præfata, & Græcis verbis. Alia etiam nomina sunt emendanda.

2. Maledictionis] Græcè est, & dicitur, seu 77, id est, per 77, & sic est. Quod in Pricia versione est, & sacerdotali dignitati obretractio generetur.

a Toly. lib. 1. tit. 4. Anselm. lib. 6. cap. 143. b Dist. 63. quia in quibusdam. Anselm. lib. 6. cap. 143. c alit. non per. d. 77, id est, per 77, sine acononiam.

C. XXII. Laici non sunt constituendi economi, sed ex proprio clero eligendi. Item ex concilio Hispanensi II. cui inter fuit: *Idem, cap. 9.*

In a nona actione didicimus quosdam ex nostro collegio contra mores ecclesiasticos, laicos habere in rebus divinis constitutos economos. Proinde pariter tractantes eligimus, ut unusquisque nostrum secundum Chalcedonensium & Patrum decreta, ex proprio clero economum sibi constituat. Indecorum est enim laicum vicarium esse Episcopi, & faculares in ecclesia iudicare. In uno enim eodemque officio non debet dispar esse professio. Quod etiam in lege divina prohibetur, dicente Moyses [Non arabis in bove simul & asino:] id est, homines diversae professionis in officio uno non sociabitis. Vnde & oportet nos & divinis libris, & sanctorum Patrum obedire preceptis, constituentes, ut hi, qui in administrationibus ecclesiarum Pontificibus sociantur, discrepare non debeant, nec professione, nec habitu. Nam coherere & conjungi non possunt, quibus & studia, & vota diversa sunt. Si quis autem Episcopus posthac ecclesiasticam rem, aut per laicalem procuracionem administrandam elegerit, aut sine testimonio economi gubernandam crediderit, vnde ut contemptor canonum, & fraudator ecclesiasticarum rerum, non solum Christo de rebus pauperum iudicabitur reus, sed etiam concilio manebit obnoxius.

C. XXIII. Non habeat laici aliquid statuerendi in ecclesiasticis facultatibus. Item in synodo Romana tertia Symmachi Papae, cap. 3.

Non d placuit laicum statuerendi in ecclesia (praeter Papam Romanum) habere aliquam potestatem: cui & obsequendum manet necessitas, non auctoritas imperandi.

C. XXIV. Ecclesiasticas facultates laici disponere non possunt. Item ibidem Eulalius Episcopus Syracusana ecclesia dixit.

Laicis & quamvis religionis, nulla de ecclesiasticis facultatibus & aliquid disponendi legitur attributa facultas.

Facultatibus] Antiquioribus, dignitatibus. Eminentum est ex originali, ut supra, dist. 96. Bene quidem epistola Stephani primi, & decreto Paschalis II. manuscripto: quibus locus eodem repetitur.

C. XXV. Laicus sacrilegium habetur, qui dissensionem, vel dominationem rerum ecclesiasticarum usurpat.

Item Calixtus Papa. Si quis principum vel aliorum laicorum dispositionem seu dominationem rerum sive possessionum ecclesiasticarum sibi vindicaverit, ut sacrilegus iudicetur.

Intra decreta Calixti, & ex quo citatur, non est inventum. Habetur in decreto Paschalis II. manuscripto, cap. 3. sed non est mutatum nomen Calixti: qui a Pontifice ipse, qui isdem fere temporibus fuerunt, frequentes eadem decreta suorum antecessorum repetebant.

C. XXXVI. In ecclesia, quae quae adificata, nihil sit sine auctoritate.

Item Gelasius Papa Seneconsi Episcopi. Mentis amplectenda devotio est, qua se laicis nobis in re illiana & sui juris fundasse per-

a Burch. lib. 1. cap. 19. l. 10 p. 5. c. 102. b Cap. proximo superiore. c Deut. 22. d Sup. dist. 96. bene quidem. Deu. de. p. 1. & 4. An. l. 1. c. 9. e al. qu. f Et epist. 2. Stephani l. c. 9. g In decreto Paschalis II. manuscripto. h Poly. l. 8. tit. 1. Deu. tit. p. 2. h al. donationem. i An. l. 1. c. 9. k al. Senuis. l al. Ioviniana.

hibetur ecclesiam, quam in honorem sancti Michaelis foris eius nomine cupit consecrari. Hanc igitur sanctissimam (si ad tuam diocesim pertinere non poterit ex more convenit dedicari, collata primitus decessor solenni, quam ministris ecclesiae destinasse peractis neris testatur oblator, scilicet sine dubio praevisione aditum, qui omni Christo debetur, nullam dem se proprii iuris habiturum.

C. XXVII. De eodem. Idem.

Rigentius a vero b petitoria nobis indagatione suggestit, in re sua, quod Sextilianum vocatum, in cam se sanctorum Michaelis Archangeli, & Martini, fessoris pro sua defensione fundasse. Et licet charissime, si ad tua pertinet parochiam, benedicti supra memorata basilica solenni veneratione honoranda nihil tamen sibi fundator ex hac basilica nominandum, nisi processionis aditum qui Christianissimus in commune debetur.

C. XXVIII. De eodem. Item Clemens episcopus, ad laicum.

Ecclesiam d per congrua & utilia fructibus divinis precibus facere oportet, & in singulis sacerdotibus divinis orationibus Deo dicatis precibus ab omnibus venerari oportet, & non a quibus gravari.

Et in singulis] Addita sunt hoc usque ad finem ex Originali.

C. XXIX. Laici Presbyteros de officio non elevant.

Item Leo IV. & Carolus Regis.

Contra sanctorum Patrum censuras videntur, si saecularis vel laicus Presbyteros ab officio quibus tempore ordinationis eorum nominati & introducti fuerint, videtur & expellere. Si vero ecclesiarum ad inopiam vergere ceperint, ecclesiam temporalis vix suffragia percipiant.

Nominati] In vetustis exemplaribus, quae leguntur, denominati. us significat recitationem nominis promovebatur, & ecclesia, ad quam ordinabatur, ut quod est supra dist. 70. c. neminem. Eor autem haec communi & insertio ad aliam ecclesiam, & non simpliciter nominati, gloriis accepti.

C. XXX. Fundator ecclesiarum, si imperpetuum esse, ab isdem alimentis accipiant.

Unde in Toletano concilio IV. c. 27. legitur.

Quicumque fidelium devotione proprie ecclesiarum, si quis ecclesiam aliquid contulerit, si forte quorundam redacti fuerint ad inopiam, ab eadem ecclesiarum fragum vix pro temporis vita percipiant.

Si ergo ecclesiasticas facultates disponantur, laici, nullis manibus ecclesiam ipsam quibuslibet ad regenda, vel aliam asserere valent. Et licet autem disponantur, iuri fundatorum ecclesiarum in eis habeatur, ut quod est supra dist. 70. c. neminem. Eor autem haec communi & insertio ad aliam ecclesiam, & non simpliciter nominati, gloriis accepti.

C. XXXI. Haereditas quae ecclesiam capax sit & ipsa pro ea succedendum gerens debet.

Unde in Canonibus invenitur concilio Toletano IX. c. 27.

Illius vel nepotibus, ac honestioribus personis, qui contraxit vel ditavit ecclesiam, hanc bonae intentionis habere solentiam, ut si la-

a Poly. lib. 3. tit. 12. An. l. 1. c. 11. b al. quod votivae. d De cons. dist. 1. ecclesiam, & al. termino. e p. 4. l. 10 p. 5. c. 102. g al. mittit.

tem seu ministrum aliquid ex collatis rebus prævident
defraudare, aut commonitionis honeste conventionem
compeſcant, aut Episcopo vel iudici corrigenda denun-
tiant. Quod si talia Episcopus agere tenet, metropoli-
tano ejus hæc infirmare procuret. Si autem metropoli-
tanus talia gerat, Regis hæc auriibus intimare non disce-
rat. ¶ Ipsi tamen hæredibus in ejusdem rebus non
licet quasi juris proprii potestatem præferre, non rapi-
nam non fraudem ingerere, nec violentiam quamcumq.
præsumere: sed hoc solum in salutarem sollicitudinem
adhibere, quod aut nullam a noxam operatio nocens
attingat, aut multam h, vel aliquam partem salutaris
intercedit et assumat. Si quis verò deinceps hæc moni-
ta temerare præsumperit, & male rapta cum confusio-
ne restituet, & excommunicationis annus sententiam
sustinebit.

C. XXXII. ¶ Fundatores ecclesiarum ordina-
ndum in Episcopo offerant.
Item ex concilio Tolitano 9. cap. 2.

Decimus, ut quamvis fundatores ecclesiarum in
hæc vita superfluitate extiterint, pro eisdem locis cu-
ram permitantur habere sollicitam, atque rectores ido-
neos nisi eisdem basilicis iidem ipsi offerant Episcopi ordi-
nandos. Quod si tales forsitan non inveniuntur ab
eis, tunc quos Episcopus loci probaverit Deo placitos,
sacris cultibus instituat, cum eorum convenientia servi-
turos. Quod si ipse 2. ejusdem fundatoribus, recto-
ribus ibidem præsumperit Episcopus ordinare, & ordina-
tionem suam irritam noviter esse, & ad verecundiam suam
alios in eorum loco (quos iidem ipsi fundatores con-
dignos elegerint) ordinari.

¶ Ordinandus ¶ Qui sequitur usq. ad vers. Quod si
ipse, addit sine ex ipso concilio.
¶ Spretus ¶ Sic etiam legitur in codice Laurenti regio: sed
non concilium edictum, & duobus codicibus Vaticanis; Quod
si superfluitibus.

C. XXXIII. ¶ A Domino constructura mona-
stium non est auferendum.
Item ex Romana synodo Eugenii II. & Leo-
nis IV. c. 21.

Monasterium vel oratorium canonicè constructum à
Domino constructoris eo d invito non auferatur.
Necque illi Presbytero, cui voluerit, pro sacro officio
illius directus cum consensu Episcopi, ne malus existat,
commendetur.

C. XXXIV. ¶ De eodem.
Item Gregorius Papa lib. 7. in d. 1. Secundo Epi-
scopi Thawomitanus.

Rationis & ordo non patitur, ut monasterium contra
voluntatem fundatorum ab eorum dispositione ad
arbitrium suum quis debeat vindicare.

¶ Apud Anselmum & in Polycarpo hoc eodem modo habetur.
In ipse autem epistola ponit oratio ex superioribus, & sic legitur:
Quia rationis ordo non patitur, ut monasterium ipsum,
& maxime contra voluntatem fundatorum, ab eorum
dispositione ad arbitrium suum præteritum laica persona
subducatur, aut aliquid sibi in id jus debeat vindicare. Et
cum corpus, ab eorum dispositione, significat monachi, de qui-
bus supra dicitur.

¶ Providentia tamen & admonitione Episcopi à fundatoribus ec-
clesiæ honorari debent.

C. XXXV. ¶ Episcoporum providentia à funda-
toribus ecclesiæ honoratur.
Unde Gregorius.

Considerandum est de ecclesiis, quæ inter cohæ-
redes divite sunt, quatenus si secundum providen-

a al. in nullam. b al. in multam. c al. merces. d alit.
irritum. e Anselm. l. 1. c. 1. Polyc. l. 3. tit. 12. f lib. 3. Ca. c. 4. d.
& in regis. Langob. lib. 3. tit. de Episcopo & clericis, leg. 4. Ansel.
l. 1. c. 1. Burch. l. 3. c. 4. p. 3. c. 4. f.

tiam & admonitionem Episcopi cohæredes eas voluerint
tenere & honorare, faciant. Sin autem hoc contradi-
xerint, in Episcopi potestate maneat, utrum eas consistere
permittat, aut reliquias inde auferre velit.

¶ In capitularibus, & legibus Langobardicis, & apud Burchar-
dum & Frontem, qui & ipsi citant in decreto Gregorii Papæ, sic ha-
betur. De ecclesiis, quæ inter cohæredes divite sunt, con-
siderandum est, quatenus, &c. quia quoniam sententiam cla-
rissimè reddiderit, visus est addenda, alio tamen ordine, ne vulgatum
capitulum vitiosum mutaretur. Antea legebatur; Considerandum
est, quatenus, &c.

¶ Honorare ¶ In vulgatis Langobardicis est, honores
faciant.

C. XXXVI. ¶ Reliquia auferantur ecclesiis, si
plures hæredes de eis conten-
derint.

Item ex concilio Triburiensi 4. c. 32.
Si b plures hæredes contenderint de communi eccle-
sia, auferri jubeat Episcopus reliquias sacras, & eccle-
siam claudi, donec communi consensu, & consilio Epi-
scopi statuatur ibi Presbyterum, & undevivat.

¶ 4. pars. ¶ Ut ergo ex his auctoritatibus colligitur, de manu
laicorum ecclesiæ recipienda non sunt, nisi cum consensu Episcopo-
rum; juxta illud concilii Moguntini primi - sub Carolo,
cap. 7.

C. XXXVII. ¶ Non liceat laicis Presbyteros
de ecclesiis ejicere.

Laici d Presbyteros de ecclesiis non ejiciant, ne-
que e in eis constituant sine consensu Episcoporum
suorum.

C. XXXVIII. ¶ Absque Episcoporum consen-
su laici Presbyteros de ecclesiis non
ejiciant.
Item ex concilio Colonienſi I. l.
c. 42.

Inventum est, quod multi, arbitrii sui temeritate, &
(quod est gravius) ducti cupiditate, Presbyteris ecclē-
siæ, absque consensu Episcoporum ecclesiis dant,
vel auferunt. Unde oportet, ut canonica regula servata,
nullus absque consensu Episcopi sui cultibus Presbytero
ecclesiæ det: quam si justè adeptus fuerit, hanc non
nisi gravipulpa sua, & coram Episcopo canonica severi-
tate amittat.

Sicut ergo auctoritate Hieronymi decimas malè possessis à laicis,
Episcopo consentiente licet monachis de manu laicorum recipere, &
eas perpetua stabilitate tenere; sic & ecclesiis à laicis malè detentis
cum consensu Episcoporum licet monachis ad ordinandum accipere, &
eius in perpetuum providere.

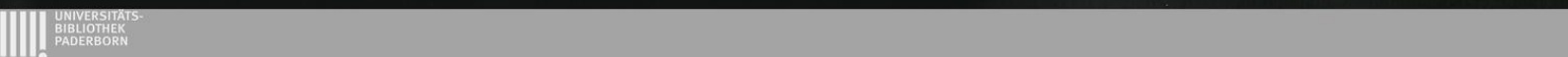
C. XXXIX. ¶ Sine voluntate Episcoporum deci-
mas vel ecclesiis à laicis monachi non
suscipiant.
Unde Urbanus & Papa IV.

Decimas & ecclesiis à laicis monachi non suscipi-
ant, absque consensu & voluntate Episcoporum.
Quod si aliter præsumptum fuerit, canonice ultioni
subiaceant.

C. XL. ¶ Nulli liceat in jus suum monasterium con-
vertere, alii tamen ad ordinandum tradere:
illud valet.
Item ex decreto Sylvestri b Papæ.

Nemini i Regum aut cuiquam hominum in pro-
prium & jus liceat monasterium tradere, nisi ad
aliud monasterium, vel commutare, nisi cum alio mo-

a Sed ibi copiosius. b Anselm. l. 1. c. 71. Burch. l. 3. cap. 40.
c El simile, cap. 42. ex concil. Mediomatricis, itemque. Ivo par. 3.
c. 46. in c. 13. c. 12. d. Burch. l. 3. c. 111. Pann. l. 2. c. 47. Ivo p. 3. c. 17.
e al. neque constituat. f Burch. l. 3. c. 112. Ivo p. 3. c. 81. Pann. l. 2.
c. 46. g sup. ead. q. 2. c. ult. h al. Silvestri. In Cap. l. 3. c. 23.
i Polyc. l. 3. tit. 12. Burch. l. 3. c. 112. Ivo p. 3. c. 87. Ansel. l. 1. c. 71. k al.
proprium dicitur.

De voti reddenda.

monasterio, vel quocunque commercio a vendere. Quod si factum fuerit, non valebit, sed ipsum monasterium in primum reformetur statum.

C. XI. Episcopi & fratrum consilio monasterium ad meliorandum alii supponere nullo prohibeant.

Si in alium locum ponere, suum ad meliorandum & fratrum suorum: & dimitat Presbyterum in priori loco ad ministeria ecclesiarum.

C. XII. Publica poenitentia subiciantur, qui circumveniendi aliquos tendere presumunt.

Constitutum est sane faceret iste conventus, ut Episcopi, sive Abbates, qui non in fructum animarum, sed in avaritiam & turpe lucrum inhiantes, quoslibet homines circumveniendi rotoderunt, & res eorum tali persuasione surripuerunt, poenitentia canonica, utpote turpis lucri sectatores, subjaceant.

C. XIII. Si sine voluntate fratrum aliquem de suis propinquis Abbas sibi substituere non valeat.

Congregatio debet sibi eligere Abbatem post Abbatem sui mortem, vel eo vivente, si ipsi discesserit vel peccaverit. Episcopus enim non debet Abbatem violenter retinere in loco suo. Ipse autem non potest alioquin ordinare de suis propinquis vel amicis sine voluntate fratrum.

CAUSA XVII.

Udam Presbyter infirmitate gravatus fieri velle monachum dixit: ecclesiam & beneficium in manus advenas renuntiavit. Postquam convalescit, mox se futurum monachum negavit, & ecclesiam & beneficium reposuit.

- 1. Hic primam queritur, utrum reus voti teneatur, an liceat ei a proposito suo corde discedere.
2. Secundo, an ecclesia & beneficium ei reddenda sint, quae prius libera voluntate resuravit.
3. Tertio, si contigerit eum se & sua monasterio tradidisse, an licentia Abbati liceat ei ad propria h. redire.
4. Quarto, si sine licentia Abbatis retraherit, an sua sibi Abbate reddenda sint.

QUESTIO I.

Quid a voto discedere non liceat, multi auctoribus probatur. At enim Propheta: [Vovete, & reddite Domino Deo vestro.]

a. al. commento. b. al. ex eodem. c. Polyb. l. 3. tit. 22. Burch. l. 3. c. 26. f. 100 p. 3. g. In Capitulo. 2. c. 7. 20. g. 2. constituit. e. Burch. l. 8. c. 93. f. 100 p. 3. c. 111. f. al. ex eodem. i. Moguntino. g. Burch. l. 3. c. 26. f. 100 p. 7. c. 109. h. al. priora. i. Psal. 75.

C. I. Quae Deo voverunt, necesse est reddenda.

Vnt. quaedam, quae etiam non voverentes debentur, quae etiam non voverimus, non debentur, sed postquam ea Deo promittimus, necesse est reddere confingimur.

C. II. Item Hieronymus a. Voventibus & virginitatem non solum habere, sed etiam velle, damnabile est.

C. III. Dignus est supplicii, qui seipsum Deo subtrahit a voto restituit.

Item Gregorius in regulo, lib. 1. cap. 23. ad Venantium.

Ananias & pecunias Deo voverat, quas post delictum victus perlatione subtraxit. Sed quia mortuus est, sicis. Si ergo ille mortis periculo dignus fuerit, eos quos dederat nummos Deo abtulit, consilium patris, sed a temeripsum, Deo omnipotentem, cuius est nichali habitu devoverat.)

C. IV. Ante Dei scilicet cadens, qui blasphemias committit, agere recusat.

Idem super Exechielum, lib. 1. b. 1. Vi bona agunt, si meliora agere deliberent, post deliberata non faciunt, licet in bono perseverent, in conspectu tamen Dei cogitatione deliberatione. Item paulo superius. [Sunt qui cogitant, & Dei servitio se subdere, & transgressis se refringere deliberant: sed cum post alios alios cecidisse conspiciunt, se retrahendo, vitam perdunt.]

Si ergo post votum quisque necessitate cogitur sistere, non est votum non solum habere, sed etiam velle, damnabile est, quod sacerdos iste ad executionem sui voti cogitur non solum fieri, sed etiam velle monachum non fieri, non est. Quod vero inter voverentes iste computandus sit, patet. Augustinus e. dicens: [Dixi confitebor, &] [Vovimus ad salam promissionem peccata dimittit. Item non pronunciat ore, & tamen Deus iam audit in corde. Item pro opere reputatur.] Sicut ergo Propheta inter voverentes, quia dixit, Ego confitebor; sic iste inter sistens computatur, quia dixit, fiam monachus. Huic ita respondit. [Quid postquam corde concipere, & etiam ore enuntiare, ad id est obligatione se reum voti facere. Quia i. ego ista proposui, & sic simpliciter enuntiaavi, non autem monachum, & sic ita ad id nec promissionem scripsi, nequaquam reus votum est.]

QUESTIO II.

C. I. Non cogitur aliquis in monasterium, nisi professionem fecerit in manibus Abbatis.

Unde Alexander Papa secundus ait. Onfaldus f. Presbyter quondam in ardente fervore passionis presul, monachum se promisit: non tamen monasterium, aut

a. Aug. de bono viduaris, cap. 3. & glossa. ad c. 1. b. sup. dist. 27. voventibus. inf. 27. quae 1. respicitur. dist. 37. c. Alis. d. Senfus summatim reddendum. dist. 16. Aug. Cassiodorus, & glossa in dist. 2. penitentia, dist. 2. cap. 5. f. 100 p. 4. cap. 421. & cap. 12. lib. 3. cap. 12.